ด่วนที่สุด

ที่ นศ ๐๐๑๘.๑/ว ๒๗๔๒

ศาลากลางจังหวัดนครศรีธรรมราช
ถนนราชดำเนิน นศ ๘๐๐๐๐

๑๑ มิถุนายน ๒๕๕๖

เรื่อง การจัดกิจกรรม "๑๐๐ ปี การขนานนามสกุลคนไทย"

เรียน นายทะเบียนอำเภอ ทุกอำเภอ

สิ่งที่ส่งมาด้วย ข้อมูลการจัดกิจกรรม จำนวน ๑ ชุด

กรมการปกครองแจ้งว่า ด้วยพระบาทสมเด็จพระพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๖ ได้พระราชทานพระราชบัญญัติขนานนามสกุล พระพุทธศักราช ๒๔๕๖ กำหนดให้คนไทยทุกคนมีชื่อตัวและชื่อสกุลใช้ให้แพร่หลายทั่วถึงพลเมือง ตลอดทั่วพระราชอาณาจักร เพื่อที่จะได้ทราบรูปพรรณสัณฐานบุคคลและเทือกเถาเหล่ากอสืบมาแต่บิดามารดาใด่และเพื่อที่จะได้จัดทำทะเบียนคนเกิด คนตาย และการจดทะเบียนสมรสไว้เป็นหลักสืบไป ตั้งแต่วันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๔๕๖ เป็นต้นมา และจะครบ ๑๐๐ ปี ในวันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๕๖ นี้

ดังนั้น เพื่อเป็นการเทิดพระเกียรติและเผยแพร่พระเกียรติคุณในอัจฉริยภาพและพระปรีชาสามารถของสถาบันพระมหากษัตริย์ไทย จึงให้สำนักทะเบียนอำเภอจัดมุมนิทรรศการหรือมุมความรู้ "๑๐๐ ปี การขนานนามสกุลคนไทย" เพื่อประชาสัมพันธ์พระราชกรณียกิจและพระราชประวัติของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๖ การก่อกำเนิดและความสำคัญรวมถึงประโยชน์ของนามสกุล ณ สถานที่ที่เหมาะสม และเพื่อเป็นการสอดคล้องตามนโยบายปกป้องสถาบันของกรมการปกครองด้วย ตั้งแต่วันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๕๖ – ๓๑ ธันวาคม ๒๕๕๖ รายละเอียดตามสิ่งที่ส่งมาพร้อมนี้ และให้ดาวน์โหลดข้อมูลได้ที่ www.pokkrongnakhon.com หรือ www.bora.dopa.go.th

จึงเรียนมาเพื่อทราบและดำเนินการต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายศิริพัฒ พัฒกุล)
ปลัดจังหวัด ปฏิบัติราชการแทน
ผู้ว่าราชการจังหวัดนครศรีธรรมราช

ที่ทำการปกครองจังหวัด
กลุ่มงานปกครอง
โทร./โทรสาร ๐-๗๕๓๔-๐๗๓๘
www.pokkrongnakhon.com

พระราชประวัติของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นกษัตริย์พระองค์ที่ ๖ แห่งพระบรมราชจักรีวงศ์ มีพระนามเดิมว่า "สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้ามหาวชิราวุธ" เสด็จพระราชสมภพเมื่อวันเสาร์ เดือนยี่ ขึ้น ๓ ค่ำ ปีมะโรง ตรงกับวันที่ ๑ มกราคม พ.ศ. ๒๔๒๓ เป็นพระราชโอรสพระองค์ที่ ๒๙ ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๕) และพระองค์ที่ ๒ ในสมเด็จพระศรีพัชรินทรา บรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง เมื่อพระชนมายุได้ ๘ พรรษา ได้รับสถาปนาเป็น กรมขุนเทพทวาราวดี ในปี พ.ศ. ๒๔๓๑ เมื่อทรงพระเยาว์ทรงได้รับการศึกษาอยู่ในพระบรมมหาราชวัง และโรงเรียนสวนกุหลาบ ครั้นเมื่อพระชนมายุได้ ๑๒ พรรษาเศษ ได้เสด็จไปทรงศึกษา ณ ประเทศอังกฤษ ระหว่างการศึกษาในต่างประเทศ ทรงปฏิบัติพระราชภารกิจแทนพระองค์สมเด็จพระบรมชนกนาถ ในฐานะผู้แทนพระองค์ในงานพระราชพิธีสำคัญต่าง ๆ ทั้งในประเทศอังกฤษและประเทศใกล้เคียง ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๓๗ ได้รับการสถาปนาเป็น สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช สยามมกุฎราชกุมาร และได้เสด็จออกทรงพระผนวช ณ พระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม โดยมีพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาวชิรญาณวโรรส เป็นพระอุปัชฌาย์ ได้รับฉายา "วชิราวุโธ" เสด็จประทับจำพรรษาศึกษาพระธรรมวินัยอยู่ ณ วัดบวรนิเวศวิหาร

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงขึ้นครองราชย์ เมื่อวันที่ ๒๓ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๕๓ ขณะมีพระชนมายุได้ ๓๐ พรรษา ทรงมีพระนามที่ได้รับยกย่องว่า พระบาทสมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า ผู้ พระองค์ทรงพระราชดำริเริ่มและบำเพ็ญพระราชกรณียกิจในหลายด้าน ทั้งด้านการเมือง การปกครอง การทหาร การศึกษา การสาธารณสุข การต่างประเทศ โดยทรงปรับปรุงด้านการศึกษาของไทยให้เจริญ พระราชบัญญัติประถมศึกษา ให้เด็กได้เรียนภาคบังคับ ทรงจัดตั้งกระทรวงทหารเรือ กองเสือป่า และกองลูกเสือ โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กรมศุลกากร โรงไฟฟ้าหลวงสามเสน คลังออมสิน กรมสรรพากร กรมสรรพสามิต กระทรวงพาณิชย์ กรมรถไฟหลวง การใช้ธงไตรรงค์เป็นธงชาติ การใช้พุทธศักราช (พ.ศ.) และที่สำคัญที่สุดคือ ด้านวรรณกรรมและอักษรศาสตร์ ได้ทรงพระราชนิพนธ์หนังสือไว้มากมาย และทรงมีพระราชดำริจะพระราชทานรัฐธรรมนูญ ทรงได้รับการถวายพระราชสมัญญาว่า "สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า" และใน ปี พ.ศ. ๒๕๒๔ องค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) ได้ยกย่องพระเกียรติคุณของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ว่าทรงเป็นบุคคลสำคัญของโลก ผู้มีผลงานดีเด่นด้านวัฒนธรรม ในฐานะที่ทรงเป็นปราชญ์ นักประพันธ์ กวี และนักแต่งบทละครไว้เป็นจำนวนมาก

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นพระมหากษัตริย์พระองค์เดียวในพระบรมราชจักรีวงศ์ที่ไม่มีวัดประจำรัชกาล แต่ได้ทรงมีการสถาปนา โรงเรียนมหาดเล็กหลวง หรือวชิราวุธวิทยาลัยในปัจจุบัน ขึ้นแทน พระบรมราชานุสาวรีย์แห่งแรกของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว สร้างแล้วเสร็จเมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๕ ประดิษฐาน ณ สวนลุมพินี และในวันคล้ายวันสวรรคต คือ วันที่ ๒๕ พฤศจิกายน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว หรือผู้แทนพระองค์ จะเสด็จพระราชดำเนินไปทรงวางพวงมาลา ถวายบังคมพระบรมราชานุสาวรีย์ ณ สวนลุมพินี แห่งนี้

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จดำรงสิริราชสมบัติได้ ๑๕ พรรษา ก็ทรงประชวรพระโรคพระโลหิตเป็นพิษในพระอุทร และเสด็จสวรรคต เมื่อวันที่ ๒๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๖๘ รวมพระชนมายุได้ ๔๕ พรรษา

ในที่สุด นอกจากนั้นในทางปกครองหรือทางศาล ซึ่งเกี่ยวกับจะต้องให้ความคุ้มครอง ความยุติธรรม ตลอดจนการลงโทษหรือในกรณีอื่น ๆ ก็เช่นกัน

ด้วยเหตุดังกล่าวมาแล้ว พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๖ จึงได้พระราชทานพระราชบัญญัติขนานนามสกุล พระพุทธศักราช ๒๔๕๖ มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๔๕๖ เพื่อให้คนไทยทุกคนต้องมีชื่อตัวและชื่อสกุล ให้แพร่หลายทั่วถึงพลเมืองตลอดทั่วพระราชอาณาจักร เพื่อที่จะได้ทราบรูปพรรณสัณฐานบุคคล และเพื่อกันเหล่ากอสืบมาแต่บิดามารดาใด เพื่อที่จะได้จัดทำทะเบียนคนเกิด คนตาย และการจดทะเบียนสมรสไว้เป็นหลักสืบไป

๓. วัตถุประสงค์

เนื่องในโอกาสครบรอบ ๑๐๐ ปี ที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงริเริ่มให้คนไทยมีชื่อตัว และชื่อสกุล ใช้อย่างถูกต้องและเหมาะสม อันเป็นพระราชกรณียกิจที่ทรงจัดการให้เกิดคุณค่ามหาศาลแก่สังคมชีวิตของประชาชนชาวไทยทั้งปวงมาจนทุกวันนี้ ดังนั้น เพื่อเป็นการเทิดพระเกียรติและสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณของพระองค์ท่าน จึงเห็นควรจัดทำเหรียญกษาปณ์ที่ระลึกในโอกาส "๑๐๐ ปี การขนานนามสกุลของคนไทย"

๔. กระทรวงมหาดไทยกับกฎหมายชื่อบุคคล

ภายหลังจากที่รัชกาลที่ ๖ ได้พระราชทานพระราชบัญญัติขนานนามสกุล พระพุทธศักราช ๒๔๕๖ เป็นฉบับแรกแล้ว ต่อมาได้มีการปรับปรุงแก้ไข เป็นพระราชบัญญัติชื่อบุคคล พุทธศักราช ๒๔๘๔ และฉบับที่ใช้ในปัจจุบัน คือ พระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ.๒๕๐๕ ซึ่งกฎหมายชื่อบุคคลดังกล่าวแล้ว กำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นผู้รักษาการ และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยได้แต่งตั้งนายทะเบียน เพื่อปฏิบัติงานและดำเนินการเกี่ยวกับการเปลี่ยนชื่อตัว ตั้งและเปลี่ยนชื่อรองจดทะเบียนตั้งชื่อสกุล การตั้งชื่อสกุลใหม่ หรือการเปลี่ยนชื่อสกุล ไว้ดังนี้

(๑) ผู้อำนวยการส่วนการทะเบียนทั่วไป สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง ดำรงตำแหน่งนายทะเบียนกลาง

(๒) ผู้ว่าราชการจังหวัด ดำรงตำแหน่งนายทะเบียนจังหวัด

(๓) นายอำเภอ/ผู้อำนวยการเขต ดำรงตำแหน่งนายทะเบียนท้องที่

๕. ประวัติกระทรวงมหาดไทย

กระทรวงมหาดไทยเป็นกระทรวงหนึ่งที่จัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ ๑ เมษายน พ.ศ.๒๔๓๕ ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ มีสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพทรงเป็นเสนาบดีรับผิดชอบงานมหาดไทยหรืองานการปกครองประเทศและได้มีการแบ่งหน้าที่ระหว่างกระทรวงมหาดไทยและกระทรวงกลาโหมให้ชัดเจนไม่ซ้ำซ้อนกันโดยให้กระทรวงมหาดไทยรับผิดชอบรวมการบังคับบัญชาหัวเมืองทั้งหมดเพียงกระทรวงเดียว

กระทรวงมหาดไทยเมื่อแรกตั้งแบ่งออกเป็น ๓ กรม มีชื่อเรียกตามทำเนียบเดิมแต่ให้มีหน้าที่ต่างกัน คือ

(๑) กรมมหาดไทยกลาง เป็นพนักงานทำการทุกอย่าง ซึ่งมิได้แยกออกไปเป็นหน้าที่กรมอื่น

/(๒) กรมมหาดไทย...

(๒) [illegible] ให้เป็นไปตามหน้าที่และอำนาจของ[illegible]ผู้ดูแลกองทุน ตามที่กำหนดในข้อบังคับของกองทุน และตามที่ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการ

(๓) [illegible] ให้เป็นไปตามหน้าที่และอำนาจของเหรัญญิก

ข้อ ๑๐ [illegible] ให้ผู้ดูแลกองทุนมีสิทธิได้รับค่าตอบแทนในการปฏิบัติหน้าที่ [illegible] ตามที่คณะกรรมการกำหนด โดยให้คำนึงถึงความรับผิดชอบ ความเหมาะสม และผลประโยชน์ที่กองทุนจะได้รับ

ข้อ ๑๑ ในการดำเนินการของกองทุน [illegible] ให้ผู้ดูแลกองทุนมีหน้าที่ [illegible] ดังต่อไปนี้

(๑) [illegible]

(๒) [illegible]

(๓) [illegible]

(๔) [illegible]

(๕) [illegible]

(๖) [illegible]

(๗) [illegible]

(๘) [illegible]

๔. [illegible]

ข้อ ๑๒ [illegible] ให้เป็นไปตามหน้าที่และอำนาจของเหรัญญิก ตามที่คณะกรรมการกำหนด โดยให้คำนึงถึงความรับผิดชอบ ความเหมาะสม และผลประโยชน์ที่กองทุนจะได้รับ

ข้อ ๑๓ [illegible] ให้เหรัญญิกมีสิทธิได้รับค่าตอบแทนในการปฏิบัติหน้าที่ [illegible] ตามที่คณะกรรมการกำหนด โดยให้คำนึงถึงความรับผิดชอบ ความเหมาะสม และผลประโยชน์ที่กองทุนจะได้รับ

ข้อ ๑๔ ในการดำเนินการของกองทุน [illegible] ให้เหรัญญิกมีหน้าที่ [illegible] ดังต่อไปนี้

(๑) [illegible]

(๒) [illegible]

(๓) [illegible]

(๔) [illegible]

(๕) [illegible]

(๖) [illegible]

(๗) [illegible]

(๘) [illegible]

๕. [illegible]

ข้อ ๑๕ [illegible] ให้เป็นไปตามหน้าที่และอำนาจของ[illegible]ตามที่คณะกรรมการกำหนด โดยให้คำนึงถึงความรับผิดชอบ ความเหมาะสม และผลประโยชน์ที่กองทุนจะได้รับ

ข้อ ๑๖ ในการดำเนินการของกองทุน [illegible] ให้[illegible]มีหน้าที่ [illegible] ดังต่อไปนี้

(๑) [illegible]

(๒) [illegible]

(๓) [illegible]

(๔) [illegible]

(๕) [illegible]

(๖) [illegible]

(๗) [illegible]

(๘) [illegible]

พระราชประวัติ
สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก
(สุวัฑฒนมหาเถระ เจริญ คชวัตร)

สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก มีพระนามเดิมว่า เจริญ นามสกุล คชวัตร ประสูติเมื่อวันที่ ๓ ตุลาคม พ.ศ.๒๔๕๖ ณ จังหวัดกาญจนบุรี พระองค์ได้ทรงบรรพชาเป็นสามเณร เมื่อ ปี พ.ศ.๒๔๖๙ ขณะชันษาได้ ๑๔ ปี ณ วัดเทวสังฆาราม จ.กาญจนบุรี จากนั้นได้ศึกษาพระปริยัติธรรมและอุปสมบท ณ วัดบวรนิเวศวิหาร เมื่อวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ.๒๔๗๐ โดยสมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์ ทรงเป็นพระอุปัชฌาย์ และได้ประทับอยู่ศึกษา ณ วัดบวรนิเวศวิหารตลอดมาจนกระทั่งสอบได้เป็นเปรียญธรรม ๙ ประโยค เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๔

สมเด็จพระญาณสังวร ทรงดำรงสมณศักดิ์มาโดยลำดับดังนี้ ทรงเป็นพระราชาคณะชั้นสามัญ พระราชาคณะชั้นราช และพระราชาคณะชั้นเทพ ในราชทินนามที่ พระโศภณคณาภรณ์ ทรงเป็นพระราชาคณะชั้นธรรมที่ พระธรรมวราภรณ์ ทรงเป็นพระราชาคณะชั้นเจ้าคณะรองที่ พระสาสนโสภณ ทรงเป็นสมเด็จพระราชาคณะที่ สมเด็จพระญาณสังวร และได้รับพระราชทานสถาปนาขึ้นดำรงตำแหน่งสมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก ลำดับที่ ๑๙ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ เมื่อวันที่ ๒๑ เมษายน พ.ศ.๒๕๔๒

สมเด็จพระญาณสังวร ทรงปฏิบัติพระกรณียกิจและสร้างประโยชน์แก่พระพุทธศาสนาไว้อย่างมากมาย อาทิ ทรงสั่งสอนและเผยแพร่พระพุทธศาสนาทั้งแก่ชาวไทยและชาวต่างประเทศ ทรงเป็นนักวิชาการและนักวิเคราะห์ธรรมตามหลักการของพระพุทธศาสนา ทรงมีส่วนร่วมในการก่อตั้งมหาวิทยาลัยมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนาแห่งแรกของไทย ทรงมีผลงานด้านพระนิพนธ์ทั้งที่เป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษจำนวนมาก ซึ่งล้วนแต่ทรงคุณค่าอย่างยิ่ง จึงได้ทูลถวายปริญญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมหักดิ์เป็นการเทิดพระเกียรติหลายสาขา

ด้านการเผยแพร่พระพุทธศาสนา พระองค์ทรงริเริ่มกิจการในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาไปยังต่างประเทศ อาทิ ทรงริเริ่มให้มีสำนักฝึกอบรมพระธรรมทูตไปต่างประเทศขึ้นเป็นครั้งแรก เสด็จไปเป็นประธานสงฆ์ในพิธีเปิดวัดไทยแห่งแรกในทวีปยุโรป คือ วัดพุทธปทีป ณ กรุงลอนดอน ทรงนำพระพุทธศาสนาเถรวาทไปสู่ทวีปออสเตรเลียเป็นครั้งแรก โดยการสร้างวัดพุทธรังสีขึ้น ณ นครซิดนีย์ ทรงให้กำเนิดคณะสงฆ์เถรวาทขึ้นในประเทศอินโดนีเซีย ทรงช่วยฟื้นฟูพระพุทธศาสนาเถรวาทในประเทศเนปาล ทรงเจริญศาสนไมตรีกับองค์ทะไล ลามะ และทรงเป็นพระประมุขแห่งหาสนจักรพระองค์แรกที่ได้รับทูลเชิญให้เสด็จเยือนสาธารณรัฐประชาชนจีนอย่างเป็นทางการในประวัติศาสตร์จีน นอกจากนี้พระองค์ยังทรงปฏิบัติหน้าที่พิเศษ คือ ทรงเป็นพระอภิบาลในพระภิกษุพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และทรงเป็นพระราชกรรมวาจาจารย์ในสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิราลงกรณ์ สยามมกุฎราชกุมาว เมื่อครั้งทั้งสองพระองค์เสด็จออกทรงผนวชเป็นพระภิกษุ

ด้านสาธารณูปการ ได้ทรงบูรณะซ่อมสร้างเสนาสนะ และถาวรวัตถุอันเป็นสาธารณประโยชน์เป็นจำนวนมากทั้งปูชนียสถาน วัด โรงเรียน และโรงพยาบาล เช่น มณฑปประดิษฐาน พระพุทธบาทจำลอง พระเจดีย์ วัดบวรนิเวศฯ วัดสันติคีรี ดอยแม่สลอง จ.เชียงราย วัดล้านนาสังวราราม อ.จอมทอง จ.เชียงใหม่ วัดญาณสังวราราม อ.บางละมุง จ.ชลบุรี โรงเรียนมัธยมญาณสังวร จ.ยโสธร โรงเรียนสมเด็จพระปิยมหาราชมนียเขต จ.กาญจนบุรี สร้างตึกวชิรญาณวงศ์ ตึกวชิรญาณลามัคคีพยาบาล และตึก ภปร. โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ นอกจากนี้ยังทรงอุปถัมภ์วัดไทยในต่างประเทศอีกหลายแห่งคือ วัดพุทธรังสี นครซิดนีย์ ออสเตรเลีย วัดจาการ์ตาธรรมจักรชัย กรุงจาการ์ตา อินโดนีเซีย เป็นต้น

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว
กับการขนานนามสกุลให้คนไทย

๑. ข้อมูล

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๖ ทรงครองราชย์เพียง ๑๔ ปี (ระหว่าง พ.ศ.๒๔๕๓-๒๔๖๕) แต่ในช่วงเวลาอันสั้นนี้ พระองค์ได้ทรงสร้างคุณประโยชน์ในด้านต่าง ๆ ให้กับประเทศและประชาชนชาวไทยอย่างใหญ่หลวง ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ไทยพระองค์แรกที่ได้เสด็จไปศึกษาต่างประเทศและเมื่อขึ้นครองราชย์ทรงสืบทอดพระราชภารกิจต่อจากพระบรมราชชนกผู้ทรงอยู่ในราชสมบัติอันยาวนานอีกทั้งพระราชกรณียกิจอันเป็นพระราชดำริของพระองค์อีกมากมาย ทรงก่อตั้งมหาวิทยาลัยแห่งแรกของประเทศ ไปรเวทเกล้าฯ ให้มีการใช้นามสกุลเป็นครั้งแรก การก่อกำเนิดธงชาติไทย ทรงสร้างสำนึกร่วมในความเป็นชาตินิยม ได้พระราชทานองชาติซึ่งยังคงใช้กันอยู่ในทุกวันนี้ และการวางรากฐานการปกครองระบอบประชาธิปไตย เป็นต้น

๒. ที่มาที่ไปของนามสกุลของไทย

ในสมัยโบราณ ตั้งแต่สมัยสุโขทัยลงมา ไทยเราไม่มีนามสกุลใช้กัน คงนิยมใช้เรียกชื่อตัว ชื่อบิดา มารดา หรือผู้มีอาวุโสจะคิดตั้งนามให้ เช่น ผู้ชายเรียกชื่อสั้น ๆ ว่า "พ่อมี" "เจ้าบา" "อาเมี้ย" "ตาสา" หรือถ้าเป็นผู้หญิงก็เรียกกันว่า "แม่เข้า" "แม่ปุก" หรือตามภาษาราชการในที่ต่าง ๆ ก็จะบอกว่า นายนั่น อำแดงนี่ เหล่านี้เป็นต้น ต่างกับชาวต่างประเทศ เช่น ชาวจีน เขานิยมใช้แซ่ และชื่อรวมกันไป เช่น ใช้ว่า นายแม้ง แซ่ตัน ก็เป็นเครื่องชี้ชัดว่า คนนี้ชื่อสกุลนี้ หรือถ้าเป็นชาวตะวันตกก็นิยมใช้นามสกุล สำหรับบอกให้รู้ว่าใครเป็นใครในวงศ์วานหว่านเครือไหน และนิยมใช้กันมาจนทุกวันนี้ เนื่องจากคนในแต่ละประเทศ แต่ละเมือง และแต่ละหมู่บ้านย่อมมีมากด้วยกัน ถ้าไม่มีนามสกุลใช้ก็ไม่สามารถรู้เรื่องเอาเหล่ากอของแต่ละคนแต่ละครอบครัวว่า ใครสืบเชื้อสายจากใคร และหากจะพูดก็ต้องอ้างขึ้นไปถึงชื่อพ่อ-แม่ ปู่ ตา ตามลำดับ เพราะเป็นวิธีเดียวที่ป้องกันความเข้าใจผิดได้ เช่น ในสมัยสุโขทัยพ่อขุนรามคำแหงก็ยังประกาศพระนามของพระองค์เอง โดยอ้างถึงพระนามพระชนกชนนีไว้ด้วย มิฉะนั้นเราก็คงไม่รู้ว่าพระองค์เป็นใคร ดังปรากฏความในศิลาจารึกว่า "พ่อกูชื่อขุนศรีอินทราทิตย์ แม่กูชื่อนางเสือง" และในสมัยกรุงศรีอยุธยาก็เช่นกัน เช่น ในเสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน มักจะเรียกชื่อว่าพลายแก้ว พลายงาม เป็นต้น

การไม่มีชื่อสกุลประจำตระกูลนี้ เป็นเหตุให้เกิดความขัดข้องอยู่มากด้วยกัน ๆ นานัปการไม่ว่าทางราชการหรือทางส่วนตัว หรือในการปกครองบ้านเมืองก็ดี ในระหว่างสังคมมนุษย์ย่อมเสียสมดุลเป็นอันมาก ถ้าญาติผู้น้อยไม่รู้จักญาติผู้ใหญ่ ใครอาวุโสทางศักดิ์ญาติก็แทบนับกันไม่ถูก หรือไม่รู้จักลำดับญาติในสกุลกำเนิดของตนเอง ที่ควรใกล้ชิดกลมเกลียวกันก็เป็นเหินห่าง ไม่อาจรวมกับติด ไม่มีการติดต่อรวบรวมกันเป็นหมู่เหล่า ต่างครอบครัวต่างตั้งตนเป็นเอกเทศหมด ไม่มีใครรักใคร่นับถือเชิดชูใคร ใครก็ไม่ช่วยเหลือใคร นาน ๆ เข้าก็อาจถึงกลับกลายเป็นอื่นกันไปทั้งสิ้น หรือกลับไปรวมอยู่แต่กับสิ่งใกล้ชิดที่ไม่มีสายสัมพันธ์กันเลย เช่น ไปใกล้หมู่บ้านคนจีน ก็ถือเอาความใกล้ชิดสนิทสนมไปมาหาสู่จนกลายเป็นคนจีนไป อยู่ใกล้บ้านเขมรก็เอาอย่างเขมร แล้วก่อความสัมพันธ์กันขึ้นเองตามวิสัยสันดานเดิม โดยไม่เหยียดคำนึงถึงการสืบสกุลรุนชาติ นานหนักเข้าก็อาจทำให้ชาติไทยแตกแยกกันทีละน้อยๆ จนถึงสลายตัวไป

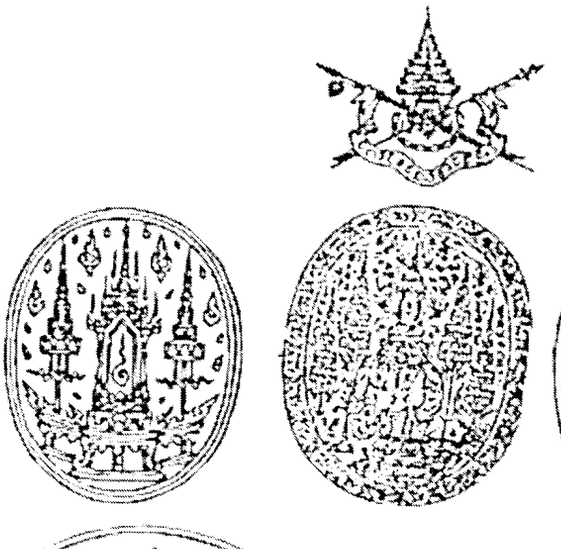
/ในที่สุด...

๑๐๐ ปี การขนานนามสกุลของคนไทย

ตอนที่ ๑

พระราชบัญญัติขนานนามสกุล พุทธศักราช ๒๔๕๖

นามสกุลหรือชื่อสกุลของคนไทยที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน ซึ่งแต่เดิมคนไทยในสมัยโบราณเรียกกันว่า "ตระกูล" นั้น เริ่มมีใช้ขึ้นเป็นครั้งแรกเมื่อใดไม่ปรากฏหลักฐานแน่ชัด แต่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาวชิราวุธ พระมหากษัตริย์เจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๖ ได้พระราชทานและประกาศให้คนไทยทุกคนต้องมีชื่อสกุล ตั้งแต่วันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๔๕๖ เป็นต้นมา ดังนั้น ในปี ๒๕๕๖ จึงครบรอบ ๑๐๐ ปี การขนานนามสกุลของคนไทย กรมการปกครองจึงจะได้นำเสนอความรู้ด้านการตั้งชื่อบุคคลของไทย และแพร่เพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติคุณและถวายราชสดุดีต่อองค์พระบาทสมเด็จพระมหากษัตริย์เจ้าอยู่หัว ที่ทรงมีพระบรมราชวินิจฉัยและพระราชดำริต่อประชาชนชาวไทยในการริเริ่มและกำหนดให้คนไทยใช้ชื่อสกุลได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม โดยในตอนที่ ๑ นี้ขอแนะนำให้ท่านได้ศึกษาและพิจารณาพระราชบัญญัติ ขนานนามสกุลพระพุทธศักราช ๒๔๕๖ ซึ่งถือเป็นกฎหมายที่เกี่ยวกับการใช้ชื่อตัว ชื่อสกุลฉบับแรกของไทยที่ได้ถ่ายมาจากต้นฉบับที่เขียนและบันทึกไว้ในสมัยนั้น

พระบรมราชโองการ ในพระบาทสมเด็จ
พระปรเมนทรมหาวชิราวุธ พระมงกุฎเกล้าเจ้า
อยู่หัว ตำรัสเหนือเกล้า ฯ ให้ประกาศให้ทราบ
ทั่วกันว่า ทรงพระราชดำริห์เห็นว่า สมควรจะมี
บัญญัติวิธีจดทะเบียนคนเกิดคนตายและทำงานสม
รส ให้เป็นการมั่นคงชัดเจนสืบไป และวิธีจด
ทะเบียนนี้ย่อมอาศัยสอบสวนตำหนิรูปพรรณ
สัณฐานบุคคล และเทียบเคียงลายมือชื่อลายนิ้วมือ
เป็นต้นใด ให้ได้ความแน่นอนยิ่งจะพึงได้

เพื่อจะให้เป็นผลสำเร็จดังพระราชประสงค์นี้
ทางพระราชดำริห์ว่าบุทคลทุก ๆ คนทำต้องมีทั้งชื่อ
ตัวและชื่อสกุล และวิธีขนานนามสกุลนั้น
ควรให้ใช้แพร่หลายทั่วถึงประชาชนพลเมืองตลอด
ทั้งพระราชอาณาจักร จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้า
ให้ตราพระราชบัญญัติโดยบทมาตราไว้ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑

พระราชบัญญัตินี้ให้เรียกว่า พระราชบัญญัติ
ขนานนามสกุล พระพุทธศักราช ๒๔๕๖

มาตรา ๒

ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้เป็นกฎหมายตั้งแต่วัน
ที่ ๑ เดือนกรกฎาคม พระพุทธศักราช ๒๔๕๖

มาตรา ๓

ชื่อของคนไทยทุกคนต้องประกอบด้วยชื่อตัว
และชื่อสกุล

มาตรา ๔

ชื่อตัวเป็นชื่ออันได้ให้แก่เด็กตั้งแต่กำเนิด

มาตรา ๕

ชื่อสกุลเป็นชื่อประทวนย์สกุลซึ่งสืบเนื่องมาแต่บิดาถึงบุตร์

มาตรา ๖

หญิงได้ทำงานสมรสมีสามีแล้วให้ใช้ชื่อสกุลของสามี และคงใช้ชื่อตัวและชื่อสกุลเดิมของตนได้

มาตรา ๗

เมื่อบิดาของบุคคลใดไม่ปรากฏอยู่ชั่วกาลใด บุคคลนั้นต้องใช้ชื่อสกุลฝ่ายมารดาชั่วกาลนั้น

มาตรา ๘

ห้ามมิให้บุคคลใดเปลี่ยนชื่อตัวฤๅชื่อสกุลของตน ฤๅของบุตร์หลานเหลนผู้สืบเชื้อสายตน เว้นไว้แต่จะได้รับอนุญาตจากเสนาบดีเจ้ากระทรวงผู้มีหน้าที่ในการท้องที่อำเภอทั้งในกรุงและหัวเมือง

มาตรา ๙

ภายในกำหนด ๖ เดือน นับตั้งแต่วันได้ประกาศใช้พระราชบัญญัตินี้เป็นต้นไป ให้บรรดาผู้เป็นหัวหน้าครอบครัวทุก ๆ ครัวเรือนเลือกสรรสิ่งใดสิ่งหนึ่งเป็นชื่อสกุลอันหนึ่ง แล้วให้จดทะเบียนชื่อสกุลนั้นณที่สำนักว่าการอำเภอท้องที่

ซึ่งได้ใช้อยู่แล้วขณะวันประกาศใช้พระราชบัญญัตินี้ ฤๅซึ่งจะได้จดทะเบียนไว้แล้วในเขตท้องที่เดียวกัน ฤๅในเขตอำเภอท้องที่ติดต่อกัน

มาตรา ๑๓

ให้เสนาบดีผู้เป็นเจ้ากระทรวงมีอำนาจที่จะตั้งท้องที่อำเภอทั้งในกรุงและหัวเมือง มีนามที่ตั้งชื่อสกุลและพิมพ์ลงในบานจำหน่ายให้แก่นายอำเภอท้องที่ทุกตำบล เพื่อเป็นเค้าให้ราษฎรผู้ต้องการได้เลือกชื่อเอาชื่อนั้น ๆ

มาตรา ๑๔

ในหนังสือแบบทะเบียนนั้นให้ลงชื่อนายอำเภอผู้รักษาหมาย และให้ทำสำเนาคู่มือมอบให้แก่หัวหน้าครอบครัวฉบับหนึ่ง

มาตรา ๑๕

การจดทะเบียนนี้อย่าให้เสียเงินค่าฤชาธรรมเนียมเลย

มาตรา ๑๖

ถ้าหัวหน้าครอบครัวมีตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไป เป็นพี่น้องร่วมบิดาที่ล่วงลับไปแล้ว ย่อมจะเลือกชื่อสกุลอย่างเดียวกันก็ได้

มาตรา ๑๗

ชื่อสกุลอันหัวหน้าครอบครัวได้เลือกแล้วนั้น ท่านให้ใช้เป็นชื่อสกุลของบุตรและธิดาด้วย ของหลานเหลนและผู้สืบสายโลหิต แต่ฝ่ายบุตรหรือหลายหรือนั้นๆ ต่อเป็นลำดับลงไปด้วย

มาตรา ๑๘

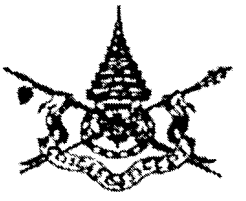
ถ้าหญิงใดคู่ชีวิตผู้ใหญ่ซึ่งเป็นบุรพบุรุษยังมีชีวิตอยู่มิได้ ก็ให้สืบเอาชื่อสกุลของท่านผู้เป็นญาติสนิทสืบสายโลหิตลงมา แม้ว่าญาติท่านสนิทเช่นนี้หามิได้ ก็ให้สืบเอาชื่อสกุลอย่างเดียวกับผู้ที่เป็นญาติห่างออกไปนั้น

มาตรา ๑๙

เมื่อพ้นกำหนด ๖ เดือน นับแต่วันใช้พระราชบัญญัตินี้เป็นกฎหมายแล้ว ห้ามมิให้มีบุคคลใดๆ ในหนังสือราชการ นอกจากใช้ออกชื่อตัวและชื่อสกุลของบุคคลนั้น ถ้าและเป็นการไม่พึงวิสัย ให้เจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ทำหนังสือเอกสารนั้นสอบสวนสำเนาระเบียนซึ่งมีอยู่ในเรื่องเก็บรวบรวมไว้ ถ้าความปรากฏตามระเบียนแล้วให้ออกชื่อสกุลให้ถูกต้องตามนั้น

๕๙/๒๕๔๗

๕๙/๒๓

พระราชบัญญัติขนานนามสกุล พระพุทธศักราช ๒๔๕๖

วันที่ ๑๐ ตุลาคม พระพุทธศักราช ๒๔๕๖

ข้าพระพุทธเจ้า หลวงสิทธิการวิทยาคม
พระประกาศจักษุกิจ
ข้าพระพุทธเจ้า หลวงอาทรปฏิทัศนี
ขุนบริรักษ์กฤษฎีกา

ทูลเกล้าฯ ถวาย

๑๐๐ ปี การขนานนามสกุลของคนไทย
ตอนที่ ๒
กำเนิดนามสกุลของไทย

คนไทยทุกคนต้องมีชื่อตัวและชื่อสกุล จะไม่มีหรือไม่ได้ ส่วนคำว่าสกุล หรือ วงศ์สกุลเป็นคำที่มีความหมายเดียวกัน ในพจนานุกรม แปลว่า วงศ์ เชื้อสาย เผ่าพันธุ์ และคำว่าสกุล ยังหมายถึงผู้มีเชื้อวงศ์เป็นผู้ดีด้วย

ในปัจจุบันนี้คนไทยเราส่วนมากจะลืมรู้ที่มาของการเริ่มใช้ชื่อสกุลว่า เริ่มต้นเมื่อใด ในยุคใด สมัยใด ใครเป็นผู้ริเริ่มกำหนดให้มีชื่อประจำสกุลสำหรับคนไทยขึ้นเป็นครั้งแรกกันบ้าง และอาจจะมีหลายผู้หลายคนอีกมากที่ไม่รู้สึกแปลกใจในเรื่องนามสกุลของไทยว่าจะมีหรือไม่มี จะมาจากที่ใดอย่างไรก็ไม่สำคัญ เพราะปัจจุบันนี้ไม่ถือเป็นเรื่องสำคัญในทางสายโลหิต และนามสกุลที่ใช้อยู่เวลานี้อาจจะเปลี่ยนสักกี่ครั้งก็ได้ หรือจะร่วมกับผู้ใดที่ไม่เป็นผู้สืบสายโลหิตหรือร่วมญาติกันมากก็ได้ ซึ่งทำให้ความรู้สึกในด้านความเป็นผู้สืบสายโลหิตเดียวกันน้อยลงไป แต่ถ้าจะคำนึงดูว่าคนอีกจำนวนไม่น้อยเหมือนกันที่ไม่เคยมีโอกาสจะรู้ โดยเฉพาะในระหว่างคนชายหนุ่มที่เกิดภายหลัง หากจะได้รับทราบไว้เป็นแนวทางระดับความรู้บ้างก็จะเป็นประโยชน์อยู่บ้าง

เหตุที่ต้องมีนามสกุล

ในสมัยโบราณ ตั้งแต่สมัยสุโขทัยลงมา ไทยเราไม่มีนามสกุลใช้กัน คงนิยมใช้เรียกชื่อตัว ชื่อบิดามารดา หรือผู้มีอุปการะคุณตั้งนามให้ เช่น ผู้ชายเรียกชื่อสั้น ๆ ว่า พอมี เจ้ามา ดำสี ดาสา หรือเป็นผู้หญิงก็เรียกกันว่า แม่เป้า แม่บุญ หรือตามยศฐาบรรดาศักดิ์ในที่ต่าง ๆ ที่ตนรับราชการนั้น อย่างนี้เป็นต้น ส่วนทางประเทศเพื่อนบ้าน เช่น ทางจีน เขานิยมใช้แซ่ และชื่อรวมกันไป เช่น ใช้ว่า นายเม่ง แซ่ตัน ก็เป็นเครื่องชี้ชัดว่า คนนี้ชื่อสกุลนี้ หรือจำเป็นทางตะวันตกก็นิยมใช้นามสกุล สำหรับแยกให้รู้ว่าใครเป็นใคร ในวงศ์วานหว่านเครือไหน และนิยมใช้กันมาจนทุกวันนี้ เนื่องจากคนในแต่ละประเทศ แต่ละเมือง และแต่ละหมู่บ้านย่อมมีมากด้วยกัน ถ้าไม่มีนามสกุลใช้ก็ไม่สามารถรู้เหตุการณ์เพลาของแต่ละคน แต่ละครอบครัวว่า ใครสืบเชื้อสายจากใคร และ หากจะรู้ก็ต้องอ้างชื่อ ๓ ชื่อ ๔ ชื่อ ๕ ชื่อ ตามลำดับ เพราะเป็นวิธีเดียวที่ป้องกันความเข้าใจผิดได้ เช่น ในสมัยสุโขทัย พระยุธิษเรศ ก็ยังประกาศพระนามของพระองค์เองโดยอ้างถึงพระนามพระชนกชนนีไว้ด้วย มิฉะนั้น เราก็คงไม่รู้ว่าพระองค์เป็นใคร ดังปรากฏความในศิลาจารึกว่า "พญาขือขุนศรีอินทราทิตย์ แมกูขือนางเสือง และในสมัยกรุงศรีอยุธยาก็เช่นกัน เช่น ในสมัยเรื่องขุนช้างขุนแผน มักจะเรียกชื่อว่า พลายแก้ว พลายงาม เป็นต้น

การไม่มีชื่อสกุลประจำตระกูลนี้ เป็นเหตุให้เกิดความยุ่งยากต่าง ๆ นานับการ ไม่ว่าทางราชการหรือทางส่วนตัว หรือในการปกครองบ้านเมือง ดังนี้ ในระหว่างสังคมมนุษย์ ย่อมสับสนอลเวงเป็นอันมาก ถ้าญาติผู้น้อยไม่รู้จักญาติผู้ใหญ่ ใครอายุไล่เลี่ยกันก็เป็นพี่เป็นน้องกันไม่ถูก หรือไม่รู้จักลำดับสูงต่ำในสกุลกำเนิดของตนเอง ที่ควรใกล้ชิดกลับเหินห่างกันก็เป็นเหินห่าง ไม่อาจรวมกันติด ไม่มีการติดต่อรวบรวมกันเป็นหมู่เหล่า ต่างครอบครัวต่างตั้งตนเป็นเอกเทศหมด ไม่มีใครรักใครนับถือเชิดชูใคร ใครก็ไม่ช่วยเหลือใคร บาง ๆ เข้าก็อาจถึงกลับกลายเป็นอื่นกันไปทั้งสิ้น หรือกลับไปร่วมอยู่ แต่กับสิ่งใกล้ชิดที่ไม่มีสายสัมพันธ์กันเลย เช่น ไปใกล้หมู่บ้านคนจีน ก็ถือเอาความใกล้ชิดสนิทสนมไปมาหาสู่จนกลายเป็นคนจีนไปอยู่ใกล้บ้านแขกก็เอาอย่างแขก แล้วก่อความสัมพันธ์กันขึ้นเองตามวิสัยสันดานเดิม โดยไม่เคยคำนึงถึงการสืบสกุลรุนชาติ นานหนักเข้าก็อาจทำให้ชาติไทยแตกแยกกันทีละน้อย ๆ จนถึงสลายตัวไปในที่สุด นอกจากนั้นในทางปกครองหรือทางศาล จึงเกี่ยวกับจะต้องให้ความคุ้มครอง ความยุติธรรมตลอดจนการลงโทษหรือในกรณีอื่น ๆ ก็เช่นกัน

กำเนิดนามสกุลของไทย

ด้วยเหตุดังกล่าวมาแล้ว พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๖ จึงได้ทรงดำริให้คนไทยทุกคนต้องมีทั้งชื่อตัวและชื่อสกุล ให้แพร่หลายทั่วถึงหลายเมืองตลอดทั่วพระราชอาณาจักรก็เพื่อที่จะทราบถึงนิรุปทรวณสัณฐานบุคคล และเพื่อกะเหตุการสืบมาแต่บิดามารดาได้ เพื่อจะได้จัดทำทะเบียนคนเกิด คนตาย และการสมรสไว้เป็นหลักสืบไป ดังปรากฏอยู่ในคำปรารภของพระราชบัญญัติขนานนามสกุล พุทธศักราช ๒๔๕๖ จึงเป็นพระราชบัญญัติเกี่ยวกับนามสกุลฉบับแรก โดยกำหนดให้คนไทยทุกคนมีชื่อตัวและชื่อสกุล และพระองค์ได้วางหลักสำคัญในการสืบสกุลไว้ โดยถือเอาสายสัมพันธ์ทางบิดาผู้ให้กำเนิดแต่ฝ่ายเดียว

ในพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้วางหลักการมีชื่อตัว และชื่อสกุลไว้เป็นการเหมาะสมอย่างยิ่งสำหรับเวลานั้นโดยเฉพาะ มีอยู่มาตราหนึ่งคือ ในมาตรา ๑๓ กำหนดให้เสนาบดีมีหน้าที่คัดชื่อสกุลและพิมพ์เป็นเล่มให้นายอำเภอทุกท้องที่ เพื่อเป็นเค้าให้ราษฎรได้เลือกถือชื่อสกุลที่เหมาะสม นอกจากพระราชบัญญัติดังกล่าวแล้ว พระองค์ก็ยังได้วางหลักการสำหรับผู้ร่วมสกุลกันและใช้นามสกุลร่วมกันได้ ลงวันที่ ๑๕ มกราคม พุทธศักราช ๒๔๕๓ ประกาศห้ามไม่ให้เอานามพระนครและห้ามไม่ให้เอาศัพท์ที่ใช้เป็นพระบรมนามาภิไธยมาใช้เป็นนามสกุล ลงวันที่ ๒ มีนาคม พุทธศักราช ๒๔๕๘ ประกาศเพิ่มเติมข้อห้ามนามสกุลสำหรับราชตระกูล ลงวันที่ ๓ มกราคม พุทธศักราช ๒๔๕๘

นอกจากนี้พระองค์ยังได้พระราชทานนามสกุลสำหรับราชตระกูล เชื้อพระวงศ์ ข้าราชการ ตลอดจนถึงคนสามัญทั่วไป เพื่อให้มีนามสกุลใช้เป็นเกียรติเป็นมงคลแก่ผู้สืบสกุลต่อไป เมื่อพระองค์จะพระราชทานนามสกุลแก่ผู้ใด พระองค์จะต้องศึกษาให้ทราบถึงความ

เกียวดองพึ่งกันและกันของแต่ละสกุลโดยละเอียด พระองค์พระอุตสาห์สืบสาวค้นคว้าจนได้ความว่า บรรพบุรุษได้ทำคุณงามความดีมีวิทยฐานะและอาชีพอย่างไร ก็จะทรงแบ่งคำขวัญจัดสรรให้ได้มงคลนามตาม ๆ ขึ้นให้พอเหมาะสมด้วยประการทั้งปวง พระองค์ทรงแบ่งกลุ่มบุคคลเชื้อพระวงศ์ชั้นสูงไว้ฝ่ายหนึ่ง สามัญชนนั้น ข้าราชบริพารที่ทรงจำแนกออกเป็นประเภทต่าง ๆ เช่น มีราชทินนามเหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ราชการ และบ้านเมืองมาแต่ก่อน ทรงพระราชทานนามสกุลให้เป็นผู้มาจากแหล่งต่าง ๆ นั้น เช่น ณ ระนอง, ณ ตะกั่วทุ่ง, ณ เชียงใหม่ ถ้าสกุลเป็นทหารมักจะมีคำว่า โยธิน เสนีย์ เรือง เป็นต้น ถ้าเคยรับราชการเกี่ยวกับกระทรวงทหารเรือก็จะมีคำว่า อัศว ประกอบด้วย และถ้าเกี่ยวกับช้างก็ใช้คำว่า คช คชา หัสดี เป็นต้น ส่วนผู้มีอาชีพทางแพทย์ก็มีคำว่า วิทย์ เวช แพทย์ ประกอบด้วย ถ้าเป็นครูอาจารย์ มักจะมีคำว่า บัณฑิตย์ ครุ แต่ถ้าเป็นพ่อค้าก็มีคำว่า วานิช เข้าประกอบด้วย ถ้าเป็นทหารเรือก็มีคำว่า นาวี นาวิน อย่างนี้ ผู้ที่เป็นข้าราชการสำนักใดก็จะมีคำว่า เสวี เสวก อยู่ด้วยเสมอ ถ้าเกี่ยวกับการเงินก็มีคำว่า ธน ประกอบ เหล่านี้เป็นต้น

นอกจากพระองค์ได้พระราชทานนามสกุลให้แก่คนไทยแล้ว การพระราชทานนามสกุลยังแผ่ขยายกว้างออกไปจนถึงชนชาติในที่ต่างๆ ที่เข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภาร ที่มีจิตใจเอนเอียงมาเป็นชาติไทย ขอพระราชทานนามสกุลเพื่อเป็นศักดิ์ศรีของครอบครัวของตน พระองค์ท่านก็ทรงใช้ความพยายามแปลงชื่อต่างประเทศให้เป็นศัพท์สำเนียงไทย และพระราชทานให้ใช้เป็นชื่อสกุลแก่ครอบครัวนั้น ๆ ดังตัวอย่าง เช่น บรรพบุรุษเป็นจีน แซ่เอา บุตรหลานก็จะได้รับพระราชทานนามสกุลเป็นไทยว่า "เลาหะ" ถ้าเป็นแซ่เบี๊ยะ ก็แผลงเป็น "อัศวเธนะ" ก็เป็น "กาญจน" หรือ "สุวรรณ" นิสเตอร์เฮมซ์วิลเลียมแอนดริวซ์ แผลงเป็น "วิลเลียมกริช" มิสเตอร์อีริค เพนด์ลอตัน เป็น "ตาลสันธ์" ทั้งนี้นอกจากจะเป็นวิธีทางยกย่องเจ้าของสกุลนั้น ๆ ว่าเป็นผู้อันควรมีเกียรติที่พระมหากษัตริย์ไทยทรงยอมรับนับถือแล้ว ยังเป็นการประกาศอย่างชัดแจ้งในตัวว่าสกุลนี้เป็นคนไทย ขณะเดียวกันก็ได้สืบเสาะศัพท์สำเนียงชื่อแซ่เดิมให้ครอบคลุมๆ ลงไปพร้อมกับความเป็นคนไทยเข้ามาแฝงอีกด้วย บรรดาผู้ถือกำเนิดสกุลและบุตรหลานผู้จะสืบสกุลในภายหน้า ย่อมนิยมยินดีว่าเป็นชาติไทยผู้มีเกียรติ เขาทั้งหลายย่อมจะรักษาไว้ซึ่งศักดิ์ศรีและสืบสกุลเป็นที่ได้รับพระราชทานนี้ตลอดไปด้วยความภักดีต่อประเทศชาติไทยในทั่วนิรันดร นี่แหละคือพระราชปรารภอันยิ่งใหญ่ที่เราควรนับได้ว่าเป็นผลพลอยได้อย่างมหาศาล นอกจากนี้พระองค์ยังได้ทรงจัดให้มีกระจาดสำหรับสืบสกุลชั้นสูงขึ้นไว้สำหรับพระราชทานแก่เจ้านายข้าราชบริพารในหน้าที่ต่างๆ ตามไว้ในแผนดิน ตามตำแหน่งยศและความพึงพอใจของแต่ละท่าน ส่วนกระจาดนั้นเรียกว่า "กระจาดจุลจอมเกล้า" ให้ประดับอยู่เบื้องซ้ายในวันแรกแห่งเครื่องยศ มีคำขวัญจารึกอยู่บนกระจาดว่า "เราจะบำรุงวงศ์สกุลให้เจริญ" เพื่อเตือนใจให้ผู้รับตลอดจนบุตรหลานแห่งสกุลอันได้รับเกียรตินั้นๆ ให้ประพฤติตนสมควรดีงาม และพระราชทานให้ยึดถือไว้เป็นเครื่องเชิดชูอันมีศักดิ์ศรียิ่งแก่สกุลนั้น ๆ ทั่วทุกตัวหลาน

ประโยชน์ของนามสกุล

ข้อ ๑ นามสกุลเป็นหลักของการสืบสายโลหิต เป็นศักดิ์ศรีและแสดงความสัมพันธ์ในทางรวมสายโลหิตของบุคคล หลักข้อนี้เป็นสิ่งสำคัญอย่างไพบูลย์เกี่ยวกับการดำรงชีวิตและการสืบพันธุ์ในมนุษย์หรือสัตว์ในโลกนี้ก็ดี ย่อมเป็นเรื่องจำเป็นที่จะต้องอาไปใส่โดยเฉพาะเราเป็นมนุษย์ผู้เจริญ ยิ่งมีความจำเป็นมากที่จะต้องรับหน้าที่ทำหลักการสืบเชื้อสายไว้ก่อน ถ้าคุณไม่รู้จักพ่อ ปู่ และทวด โลกคงอลหม่าน และไม่มีวิวัฒนาการใด ๆ ต่อไปยิ่งกว่านั้นเกี่ยวกับการอยู่เป็นหมู่เหล่า มนุษย์ปกครองกันในทุกวันนี้ต้องอาศัยกฎหมาย มีศาสนา และความเจริญทุกด้านที่จำเป็นต้องอาศัยหลักจากเครื่องหมายประจำตัวแต่ละบุคคล และครอบครัว และหมู่บ้าน วงสังคมและชาติ ซึ่งทำให้รวมกันเป็นกลุ่มใหญ่ได้ อันเป็นผลให้ชาติเจริญดังนั้น การมีนามสกุลจึงนับเป็นสิ่งสำคัญ มีประโยชน์ยิ่งที่แสดงการถือกำเนิด ให้รู้ตัวว่าใครสืบสายโลหิตมาจากไหน เป็นลูกหลานใคร บางทีนามสกุลเพียงตัวอักษร ๒-๓ คำ อาจบอกให้เรารู้ระยังว่า เขาเป็นเชื้อชาติใดมาก่อน เป็นชาวเหนือหรือชาวใต้ บุรพบิดาของเขาเป็นผู้มีความสำคัญอย่างไรบ้าง หรือในสิ่งสามารถเดาได้ใกล้เคียงว่ามีรกรากมาจากที่ใด

ข้อ ๒ นามสกุลช่วยให้เกิดความเป็นหมู่คณะ ส่งเสริมความรักความสามัคคีระหว่างเครือญาติ ตั้งแต่คนชั้นสูงลงมาจนชั้นต่ำทั่วไป ขึ้นชื่อว่ามีสกุลร่วมกันแล้ว ย่อมหมายถึงจะต้องรักสามัคคีกันเสมอไป เพราะเปรียบเสมือนคนลงเรือลำเดียวกัน มีชะตากรรมเดียวกัน ต่างก็ต้องร่วมแรงร่วมใจกันประพฤติปฏิบัติทุกอย่างตามรอยบรรพบุรุษที่ดี ขอทานจงสังเกตดูว่าในปัจจุบันนี้ แม้จะมีผู้อยู่ในสกุลทหารบกที่ได้ ทหารเรือก็ดี ทั้ง ๆ ที่เป็นสตรีและคนเองไม่เคยเป็นทหารเลย แต่เขาจะรักและนิยมทหาร อันถือว่าเป็นที่มาแห่งศักดิ์ศรีของเขาเสมอ ยิ่งถ้าผู้ถือสกุลเป็นชายด้วยแล้ว หากได้ว่าจะไม่มีการหลีกเลี่ยงการเป็นทหารเลยเป็นอันขาด ตรงกันข้าม เขาจะยึดแนวทางนามสกุลเด่น ๆ ว่าใครชั้นต้องเป็นทหารอีกด้วย และในสกุลที่มีรกรากอย่างดีนั้นก็เช่นเดียวกัน

ข้อ ๓ นามสกุลเป็นหลักชี้แนวครอบครัวเพื่อให้ลูกหลานทำความดี นามสกุลนั้นย่อมเปรียบเสมือนค้นศักดิ์ศรีของแต่ละสกุลวงศ์ เมื่อบรรพบุรุษได้เคยทำคุณงามความดีไว้อย่างไร บุตรหลานผู้สืบสกุลต่อ ๆ มาก็ย่อมเจริญรอยตาม และถือเป็นหน้าที่ที่จะต้องประพฤติตัวให้สมกับความเป็นหน้าเสื่อมเสียไปซึ่งนามสกุลด้วยแล้ว ย่อมจะถูกคนในเครือญาติและคนอื่นดูหมิ่นดูแคลนได้ หรือบางทีลูกหลานคิดจะทำชั่ว แต่เมื่อคำนึงถึงความดีและชื่อเสียงของสกุลก็ไม่กล้าทำ เพราะกลัวจะถูกวงศาคณาญาติพากันโจษจันเสียหาย หรือพลอยเสียหายด้วยอาจมีความเสื่อมเสียอันเนื่องมาจากตนเป็นเหตุ ดังนี้นับเป็นวิธีการหนึ่งที่ช่วยยับยั้งป้องกันความชั่วร้าย และส่งเสริมให้บุคคลประพฤติปฏิบัติและความดีงามได้เป็นผลสำเร็จอย่างดียิ่ง

จึงจะพอสรุปได้ว่า ผลสุดของคนไทยที่เกิดมีขึ้นจนวันนี้นั้นเป็นพระกรณียกิจที่ทรงดำริขึ้นด้วยพระปรีชาญาณหยั่งเห็นการณ์ไกลของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๖ นับว่าพระองค์ท่านเป็นผู้ริเริ่มจัดการให้เกิดคุณค่าทางศาลแก่สังคมชีวิตของชาวไทยเป็นผลสำเร็จดีด้วยประการทั้งปวงมาจนทุกวันนี้ และยังเป็นประโยชน์แก่ชาวชนต่อไปในภายหน้าอีกชั่วกาลนาน

๑๐๐ ปี การขนานนามสกุลของคนไทย

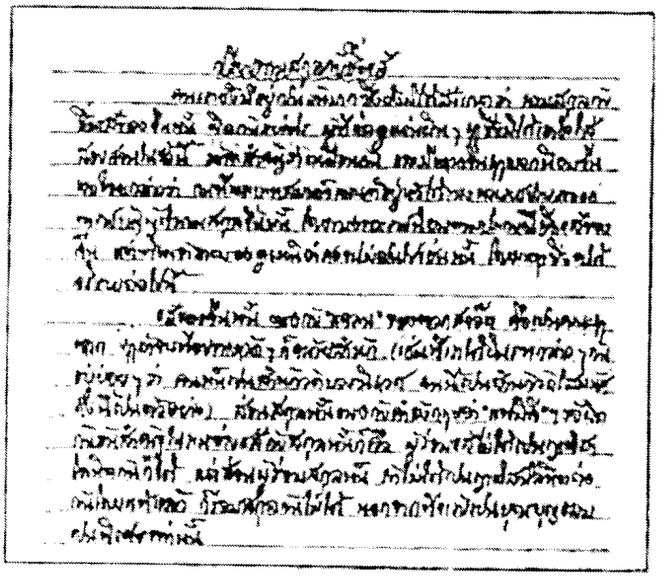
ตอนที่ ๓

พระราชนิพนธ์ รัชกาลที่ ๖ เปรียบนามสกุลกับชื่อแซ่

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๖ ได้พระราชทานพระบรมราชาธิบาย ประวัติความเป็นมาของนามสกุลที่ทรงประกาศให้คนไทยใช้ไว้โดยละเอียดในพระราชนิพนธ์ "เปรียบนามสกุลกับชื่อแซ่" ดังนั้น เพื่อให้ได้รับทราบถึงพระราชปณิธานหรือความมุ่งหมายของพระองค์ท่านในการกำหนดให้คนไทยใช้นามสกุลจึงขอนำสำเนาลายพระหัตถ์จากพระราชนิพนธ์มาบันทึกไว้ให้สาธารณชนได้รับทราบโดยทั่วกัน ดังนี้

"คนเรายังมีอยู่เป็นอันมากซึ่งยังมิได้สังเกตว่า นามสกุลกับชื่อแซ่ของจีนนั้น ผิดกันอย่างไร ผู้ที่แลดูแต่เผิน ๆ ฤๅซึ่งมิได้เอาใจใส่สอบสวนในข้อนี้ มักจะสำคัญว่าเหมือนกัน และมีพวกจีนฤๅพวกนิยมจีนพอใจจะกล่าวว่า การที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระราชปรารภออกพระราชบัญญัตินามสกุลขึ้นนั้น โดยทรงพระราชนิยมตามประเพณีชื่อแซ่ของจีน แต่ข้าพเจ้าขอพูดเห็นว่า คงจะไม่เป็นไปเช่นนั้น โดยเหตุซึ่งจะได้อธิบายต่อไปนี้

แซ่ของจีนนั้น ตรงกับ "แคลน" ของพวกสก๊อต คือหมู่คนและญาติพวก ซึ่งถือว่าสืบมาจากต้นโคตรเดียวกัน (เช่นที่เราได้ยินเขาพูดกันอยู่บ่อย ๆ ว่า คนนั้นเป็นแซ่นั้นแซ่นี้ คนนี้เป็นแซ่โน้น เป็นต้นนี้เป็นตัวอย่าง) ส่วนสกุลนั้น ตรงกับคำอังกฤษว่า "**แฟมิลี**" *ฯ ซึ่งมีผู้นับถือเป็นญาติในระหว่างแซ่เดียวกันนั้น ผู้ร่วมแซ่ไม่ได้เป็นญาติสนิทชิดกันก็ได้ แต่ส่วนผู้ร่วมสกุลนั้น ย่อมได้เป็นญาติสนิทสืบสายกันโดยตรง ... ยังไม่ได้ ... ที่จะเรียกสกุล ... ระหว่างคนเท่านั้น*

ลายพระราชหัตถ์
พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว
เรื่อง เปรียบเทียบสกุลกับชื่อแส้

ชื่อแส้ฯ "แคลนเนม" เป็นประเพณีที่ได้มีมาก่อนนามสกุล ฤๅ "แฟมิลีเนม" นั้นช้านาน เช่นในเกลิคสแกนดิเนเวียได้ใช้ "แคลนเนม" มาหลายร้อยปีก่อนที่ได้เกิดใช้ "แฟมิลีเนม" ในประเทศดังกล่าวนี้ในอังกฤษ ดังนี้เป็นตัวอย่าง จะนับว่านาม ๒ ชนิดนี้เป็นอย่างเดียวกันไม่ได้เลย ถ้าหากจะมีที่ว่าเหมือนกันได้ก็แต่ส่วนที่ว่าเป็นของยาคล้ายกันทั้ง ๒ ชนิดเท่านั้น นอกจากนี้แล้วไม่มีอะไรที่เหมือนกันเลย ทั้งลางเหตุดีมีความมุ่งหมายก็ดีย่อมได้บังเกิดมาด้วยความมุ่งหมายผิดกันทั้งสิ้น

การที่คนหลาย ๆ คนได้รวมกันเข้าตั้งเป็นคณะ ซึ่งจีนเรียกว่า แส้ สก๊อตเรียกว่า "แคลน" และอังกฤษเรียกว่า "ไลรน์" ได้บังเกิดขึ้นในสมัยเมื่อคนยังไม่ถึงซึ่งความรุ่งเรือง (ซิวิไลซ์) บริบูรณ ยังไม่รู้จักนิยมธรรมเนียมกันเป็นเคลาเคล่ากันเป็นที่ตั้ง ยังล่องคนต่างวงศ์มุ่งฆ่าฟันกันเพื่อแย่งอาหารกันกิน แย่งที่กันอยู่ และแย่งชิงผู้หญิงกันอยู่ไฉนมีพวกมากก็ต้องที่จะเอาชนะปรับผู้ที่ไม่มีพวกน้อง ฤๅที่มีพวกน้อยได้ในทางหากินเป็นต้น จึงเกิดความจำเป็นในการที่จะต้องคิดอ่านหาพวกพ้องไว้ให้มาก ๆ และในเมื่ออยู่ร่วมถิ่นกันก็คงจะรู้จักกันสนิทอยู่ในหมู่กันเอง แต่มีบางคราวซึ่งจำเป็นต้องแยกย้ายกันไปในที่ต่างภูมิลำเนาของตน คนที่ไปจากคณะเดียวกันไปพบกันในที่ไกลภูมิลำเนาเดิมของตน ๆ ไม่รู้จักกันว่าเป็นคนสำนักเดียวกัน ก็ได้เกิดเหตุทำร้ายแก่กันขึ้นบ้าง จึงได้บังเกิดความจำเป็นที่จะต้องมีเครื่องสังเกตเพื่อรู้กันได้ว่าเป็นพวกเดียวกัน ในชั้นเดิมจึงมีเครื่องแต่งตัวให้เหมือนกัน เช่นมีขนนก ฤๅดอกหญ้าปักหมวก อย่างแบบที่คนตำบลศรีกาญจน์ยังใช้กันอยู่จนทุกวันนี้ แต่การใช้เครื่องหมายเช่นนั้นมาเกิดรู้สึกกันขึ้นว่ายังไม่ดีจะเกิดอันตราย เพราะคนพวกอื่นก็อาจปักขนนก ฤๅดอกหญ้าบ้างเหมือนกัน จึงเกิดมีความคิดมุ่นผมให้เกิดเหมือนกัน ซึ่งชาวอาฟริกาที่ยังคงใช้อยู่คือ และเกิดคิดเขียนหน้าเขียนตัวเป็นลวดลาย ซึ่งมีใช้อยู่ในหมู่ชาวอาฟริกา ในหมู่คนที่เรียกว่าอินเดียนแดงในอเมริกา และในหมู่อนนมาวีชาวนิวซีแลนด์เป็นต้น ต่อมาคนมีความเจริญขึ้น มีความคิดขึ้นอีกขั้นหนึ่ง จึงได้บังเกิดมีความคิดขึ้นว่า ควรเลือกเอานามใดนามหนึ่งใช้เป็นชื่อแส้กำกับชื่อตัวของสมาชิกแห่งแส้เพื่อว่าคนที่ร้วมคณะกัน แม้จะไปพบประกันในที่ใด ๆ ก็อาจจะรู้จักกันได้โดยอาศัยชื่อแส้นั้นเท่านั้น พวกจีนจึงได้บังเกิดมีชื่อแส้ เช่นสก๊อตมีชื่อ "แคลน" อินเดียนแดงในอเมริกามีชื่อ "โสเคน" และอังคนมีเครื่องหมายให้เหมือนกันเป็นอาทิเช่นว่า

นั้นอีกด้วย เช่นในสก๊อตแลนด์ใช้ผ้านุ่งหม่นเป็นลายต่าง ๆ กันเรียกว่า "ทาร์ตัน" (ซึ่งเราเรียกกันว่าผ้าลายสก๊อต) แคลน ๑ ก็มีทาร์ตันอย่าง ๑ คนในแคลนนั้นใช้นุ่งหม่นเหมือนกันหมด ข้างฝ่ายพวกอินเดียนแดงมีเครื่องหมาย "โตเตม" ปักไว้ที่หน้าศาลาที่ชุมนุมแห่งหัวหน้าคณะ ทำเป็นรูปหมาป่า กุบก กุกกระทิง งูหรือโตเตม และคนที่เป็นสมาชิกคณะใด ก็เขียนหน้าเป็นลายคล้ายที่หลักเครื่องหมายโตเตมแห่งคณะนั้น

เมื่อความมุ่งหมายแห่งการมีแส้ของจีนแคลนของสก๊อตและโตเตมของอินเดียนแดงมีอยู่เพื่อประสงค์ในทางช่วยกันต่อสู้ศัตรูและอนุเคราะห์พวกกันเอง ซึ่งเป็นอาการแห่งการตั้งซ่องเช่นนี้ ซึ่งแส้ก็ดีชื่อแคลนก็ดี ชื่อโตเตมก็ดี จึงเป็นของสาธารณะสำหรับบรรดาผู้ที่เป็นสมาชิกแห่งคณะนั้นทุกคน จะได้จำกัดให้ใช้ร่วมกันแต่จำเพาะที่เป็นญาติสายโลหิตกันนั้นก็หามิได้ ยกตัวอย่างเช่นชื่อแคลนเป็นชื่อสกุลแคลนแมก ซึ่งบรรดาคนที่อาไสรยในเชตร์การิคล์ในสก๊อตแลนด์ในอดีตสมัยใช้ทั่วกัน ตั้งแต่ท่านเออลผู้ครองอาร์ไคล์ลงไปจนถึงหนาย บ่าวไพร่ และชาวไร่ชาวนาอันพึ่งบารมีแห่งท่านเออลผู้นั้นดังนี้เป็นประเพณีเก่าในสก๊อตแลนด์ แต่ประเพณีนี้ได้เปลี่ยนแปลงไปแล้วเพื่อเหตุใดจะได้กล่าวต่อไปข้างหน้า) ประเพณีใช้แคลนเนมของสก๊อตนี้ตรงกับประเพณีจีนที่ใช้ชื่อแส้และความมุ่งหมายก็มีอยู่ตรงกันโดยแท้ แม้ในเมืองไทยเรานี้เองก็ได้ใช้ประเพณีที่คล้ายคลึงกัน คือวิธีรวมคนเป็นเลขสมเด็จขึ้นในกรมนั้นกรมนี้ ฤๅถือว่าอยู่ตัวเป็นข้าในกรมนั้นกรมนี้ ดังนี้เป็นต้น เมื่อใครไปพบกันเข้าถามกันว่าสังกัดกรมไหน หมอบอกว่าสังกัดกรมนั้นฤๅกรมนี้ รู้ว่าเป็นข้าในกรมเดียวกันแล้ว ก็ไม่ทำร้ายกัน และช่วยอุดหนุนกันตามสมควร เหมือนจีนที่เป็นคนแซ่เดียวกัน สก๊อตที่เป็นแคลนเดียวกัน จนั้นฤๅอีกนัย ๑ ถ้าจะหาของเปรียบเทียบให้เป็นของใหม่ใกล้สมัยของเราเข้าอีก เพื่อให้เข้าใจแจ่มแจ้ง จะขอให้ท่านนึกถึงประเพณีที่ใช้อยู่ในโรงเลี้ยงเด็กซึ่งยังมีอยู่จนเมื่อเร็ว ๆ นี้เอง คือบรรดาเด็กที่ได้เลี้ยงในที่นี้ ผู้อำนวยการให้ชื่อมีคำว่า "บุญ" นำหน้าอยู่ทุกคนโดยความมุ่งหมายว่า เมื่อเด็กได้ออกจากโรงเลี้ยงเด็กแล้ว ต่อไปได้พบปะกันในที่ใด ๆ ก็จะได้รู้จักกันได้ด้วยมีชื่อ "บุญ" นั้นเอง ในที่นี้ "บุญ" ก็หาใช่นามสกุลไม่เป็นแต่เพียงคำที่แสดงให้ปรากฏว่ามาจากสำนักโรงเลี้ยงเด็กเท่านั้น ดังนี้ฉันใด แม้วิธีใช้ชื่อแส้ของจีน แคลนเนมของสก๊อต และโตเตมของอินเดียนก็ฉันนั้น คือเป็นวิธีอันมีผู้ได้คิดขึ้นในโบราณกาลเพื่อความสะดวกในสมัยโบราณ อันยังมิได้มีประเพณีที่รวบรวมชนภาษาเดียวกันเป็นปึกแผ่นเดียวกันเป็นชาติ (เนชัน) ก็นับว่าเป็นประโยชน์ดีสมควรแก่กาลสมัยเก่านั้นอยู่

แต่นับจำเดิมเริ่มแต่เมื่อคนได้เกิดมีความคิดควบคุมกันเป็นซ่องฤๅคณะแล้วนั้น คนเราก็ได้ดำเนินขึ้นสู่ความเจริญต่อ ๆ มาเป็นลำดับ แต่ความเจริญหาได้ดำเนินทันฯ กันหมดไม่ บางจำพวกก็เดินเร็ว ถึงซึ่งความเจริญก่อนเช่นจีนได้ถึงความเจริญก่อนชาวประเทศใกล้เคียงในทวีปอาเซียด้วยกัน และ สก๊อตถึงก่อนอังกฤษซึ่งเป็นเพื่อนบ้านดังนี้เป็นต้น แต่บางจำพวกเมื่อถึงความเจริญขั้น ๑ แล้ว ก็เลยหยุดใจไม่คิดเดินต่ออีก เพราะฉนั้นจำพวกที่เจริญภายหลังกลับเดินหน้าไป เหมือนคนหนุ่มที่เกิดทีหลังวิ่งไล่ทันคนแก่ ฉนั้น คนเราในโลกนี้ในปัดยุบันสมัยนี้จึงมีประเพณีผิด ๆ กันอยู่ เช่น พวกแขกดำยังคงไม่มีทั้งชื่อแส้ทั้งนามสกุล อินเดียนแดงยังคงมีแต่ชื่อโตเตม จีนยังคงมีแต่ชื่อแส้ไม่มีนามสกุลอันเป็นประเพณีนิยมแห่งคนสมัยใหม่ที่สุด ซึ่งถึงความเจริญภายหลังแต่ไล่ทันจนผ่านหมดไปแล้ว เช่นอังกฤษซึ่งถึงความเจริญภายหลังสก๊อตกลับบังคับให้สก๊อตใช้ประเพณีมีนามสกุลตามอังกฤษดังนี้เป็นต้น เพราะฉนั้นไทยเราไม่ควรจะนึกละอายในการที่จีนได้เคยมีชื่อแส้มาแล้วก่อนที่เรามีนามสกุล เพราะถึงแม้เราจะได้ถึงความเจริญภายหลังจีนก็จริง แต่เราได้มีนามสกุลแล้ว จึงนับว่าเราได้ทยานผ่านหน้าเพื่อนบ้านเรา ซึ่งยังหามีนามสกุลไม่ คงมีแต่ชื่อแส้อยู่ตามประเพณีแห่งคนสมัยกำเท่านั้น

ส่วนสาเหตุแห่งการใช้นามสกุล ฤๅ " แฟมิลีเนม" นั้นย่อมเกิดขึ้นเพราะคนมีชื่อเหมือน ๆ กันหลายคน ทำให้เป็นที่ฉงนไม่รู้ว่าใครเป็นใครได้ ในชั้นแรกฯ เมื่อคนเรายังล่างคนต่างคุมกันเป็นซ่องอยู่ ล่างคนต่างอยู่เป็นหมู่เล็ก ๆ ก็อาจที่จะเลือกชื่อมิให้ซ้ำกันได้ แต่ต่อมาเมื่อการสมาคมไปมาหาสู่ซึ่งกันและกันมีแพร่หลายออกขึ้น และคนเรารู้จักถือธรรมจริยาเลิกฆ่าแกงกัน รู้จักตั้งใจแผ่ไมตรีต่อกันขึ้นแล้ว เมื่อคนต่างถิ่นไปเข้าในสมาคมเดียวกันเข้า

ก็ย่อมจะไปพบคนที่ชื่อซ้ำกันเข้าเนือง ๆ จึงเกิดต้องใช้ฉายาถมท้ายชื่อ การตั้งฉายาย่อมอาไศรยลักษณะแห่งบุคคล เช่น "ใหญ่", "เล็ก", "ดำ", "ขาว", ดังนี้เป็นอย่าง ๑ อาไศรยการเลี้ยงชีพเป็นอย่าง ๑ อาไศรยนามตำบลที่ตั้งภูมิลำเนา เช่น "แดงบางกอก" ฤๅ "แดงบ้านโพ" ดังนี้เป็นต้นอย่าง ๑ ฤๅมิฉนั้นก็ใช้ว่า "นายแดงลูกนายขาว" "นายแดงลูกนายดำ" เช่นนี้อีกอย่าง ๑ วิธีใช้เรียกว่าลูกคนนั้นคนนี้ เป็นวิธีที่รู้กันว่าเคยอยู่ เพราะพอบอกชื่อก็ไม่ต้องถามว่าเป็นลูกล้างหล่างใคร ย่อมรู้ได้ทันทีว่าเป็นเชื้อคนดี ฤๅเลวปานใด ประเพณีออกชื่อว่า "คนนั้นลูกคนนั้น" เช่นนี้มีใช้อยู่ด้วยกันหลายประเทศ เช่นในมัธยมประเทศ ในหมู่ชนชาติยิวและอาหรับ ในสกันดินาเวียในประเทศรัสเซีย ประเทศอังกฤษและเวลส์เป็นต้น เหล่านี้ได้มีประเพณีใช้กันมาแต่โบราณและถึงแม้ในเมืองเราในราชการที่ใช้อยู่ว่า "นายนั่นบุตร์ผู้นั้น ๆ" ดังนี้ นับว่าเป็นมูลแห่งนามสกุล ผิดกับมูลแห่งชื่อแล้

ต่อมาอีกชั้น ๑ การบอกแต่ชื่อพ่อไม่เป็นการเพียงพอ เพราะผู้ที่ได้มีบรรพบุรุษเป็นคนสำคัญมาหลาย ๆ ชั่วคนย่อมจะอยากอวดให้ทั่วหลายรู้ชื่อนี้ จึงเกิดมีต้องบอกชื่อยาว ๆ เช่น ในมัธยมประเทศ กษัตร์ต้องบอกว่า "เราชื่อรามจันทร์ลูกทศรถ ลูกอัชยาล ลูกระฆุ ลูกอิกษวากุ ลูกพระสุริยเทวราช" ในพวกยิวต้องบอกว่า " โซโลมอนลูกเดวิด ลูกโอสาค ลูกเอบระแฮม" ในเวลส์ต้องบอกว่า "อูเวลลินอัปเดวิด อัปคริฟฟิธ อัปอูเวลลิน" ฤๅพวกอาหรับต้องบอกว่า "ทีสซันบินมะหมุด บินไซอิด บินยับดีลลาห์ บินตุรกี" ดังนี้เป็นตัวอย่าง การที่ต้องกล่าวชื่อโดยยืดยาวเช่นนี้ ย่อมจะเป็นการฟั่นเฝือมากอยู่ จึงได้คิดบอกแต่โดยย่อพอเป็นสังเขป เลือกเอาชนกผู้ใดผู้ ๑ ซึ่งแก่ที่สุดในวงษ์ของตน เช่นพระรามอาจจะบอกว่า "เราชื่อรามจันทร์ สุริยวงษ์" ฤๅ "รามจันทร์ อิกษุวากุวงษ์" ฤๅ "รามราฆพ" (เกิดแต่ระฆุ) ยิวบอกว่า "โซโลมอนลูกเอบระแฮม" ชาวเวลส์บอกว่า "อูเวลลินอัปอูเวลลิน" อาหรับว่า "ทีสซันบินตุรกี" ดังนี้เป็นต้น นับว่าเดินขึ้นสู่ขั้นแรกแห่งการใช้นามสกุลตามระเบียบที่เราเข้าใจกันอยู่ในปัจจุบันนี้ คือ ผู้ที่จะบอกชื่อว่า "สุริยวงษ์" ต้องเป็นผู้ที่นับว่าสืบสายโลหิตโดยตรงลงมาจากพระสุริยเทวราช ฉันใดพระรามจะใช้ชื่อว่า "สุริยวงษ์" บ้างไม่ได้เป็นอันขาด ไม่เหมือนชื่อแล้ฤๅชื่อแคลน ซึ่งข้าทั้งเจ้าบ่าวทั้งนายใช้ร่วมกัน ตามประเพณีจีนเดี๋ยวนี้และสก๊อตโบราณ

ส่วนพวกสก๊อตนั้น ได้ใช้นามตามแคลนเรื่อยมาจนกระทั่งเมื่อตกไปอยู่ในความปกครองของอังกฤษ ซึ่งมีธรรมเนียมใช้นามสกุล อังกฤษจึงบังคับให้ใช้นามสกุลบ้าง พวกสก๊อตที่มีชื่อแล้อยู่แล้วจึงใช้ชื่อแล้นั้นเองเป็นนามสกุลโดยมาก แต่บางคนก็ได้เลือกเอานามสกุลใหม่ตามระเบียบตั้งฉายา คืออาไศรยเกณฑ์ลักษณะบุคคลบ้าง เกณฑ์ทางหาเลี้ยงชีพบ้าง เกณฑ์ตำบลภูมิลำเนาบ้าง เกณฑ์ชื่อบรรพบุรุษบ้าง อย่างที่อังกฤษใช้อยู่ และในประเทศอื่น ๆ นอกจากนี้ที่มีนามสกุลแล้ว ก็ได้เกิดมีขึ้นโดยอาการเช่นเดียวกันกับที่กล่าวมานั้นแล้วนั่นเอง เพราะฉนั้นชาติที่รุ่งเรือง (ซิวิไลซ์) แล้วตามความนิยมอย่างสมัยใหม่ ถึงแม้ที่มีประเพณีใช้ชื่อแล้อยู่แต่เดิม ก็ได้เปลี่ยนแปลงใช้นามสกุลแทนแล้ว ยังคงเหลือแต่จีนที่ยังคงใช้ชื่อแล้ตามแบบเก่าอยู่ชาติเดียว

ส่วนไทยเรานี้เมื่อก่อนนี้เราไม่ใคร่จะได้มีโอกาศพบประชาชาวยุโรป เราจึงได้นิยมเอาอย่างจีนซึ่งได้ถึงความรุ่งเรืองก่อนเรา และได้จำประเพณีจีนมาใช้อยู่หลายอย่าง แต่อาไศรยเหตุที่มีชาวมัธยมประเทศได้เข้ามาถึงเมืองเราด้วย ได้นำความรู้และความรุ่งเรืองของเขามาสอนเราด้วย เราจึงมิได้ถือแต่ประเพณีจีนอย่างเดียว เช่นการใช้ชื่อแล้เราก็ได้ใช้ แต่มีใช้นามสกุลอยู่บ้างแล้วในหมู่คนชั้นสูง ๆ เช่นนอกว่าคนนั้น ๆ เป็นเชื้อวงษ์นั้น ๆ เราก็ได้ใช้กันมานานแล้ว แต่ยังมิได้แพร่หลายลงไปถึงสาธารณะชนเท่านั้น บัดนี้เราได้มีนามสกุลแล้ว นับว่าได้ก้าวไปทันขบวนนับอีกก้าวหนึ่งในความรุ่งเรือง (ซิวิไลซ์) แล้วตามความนิยมแห่งสมัยใหม่ นับว่าเราคือว่าผู้ที่ยังคงใช้แต่แล้แล้ไม่มีนามสกุล

ประเพณีดั้งแต่ปนประเพณีที่พ้นสมัยเสียแล้ว และในบางประเทศล้วนเลิกเสียแล้ว เพราะผู้ใช้ประโยชน์ไม่ได้ปนประโยชน์พอเพียง คือการที่คงมีแต่ผู้นั้น ก่อมเปนเครื่องบำรุงความเกียจคร้านเฉื่อยชา อันเปนเหตุให้เกิดความไม่ประสงค์ของบ้านของเมืองหลายอย่าง มักแต่ให้มีนิสัยเห็นแก่ตัวมากกว่าคิดถึงชาติ ความแบ่งแยกปนพวกปนเหล่าต่าง ๆ ภายในอาณาจักร์อันเดียวปนผลเสียหาย ในยุโรปซึ่งล้วนเลิกฟิวดัลซิสเต็ม และแหลมซิมแลน หัวใจคนแล้ว และในครั้งสยามก็ได้ยกเลิกขนบธรรมเนียมสิ่งที่ต่างกรมแล้วด้วยเหตุอันเดียวกัน

แต่ส่วนประเพณีรักพวกพ้องสกุลให้นิยมลงนั้น ย่อมมีผลดีกันกับแล้ เพราะผู้ที่รวมสกุลต่างคนต่างต้องให้สกุลของตน และต่างระวังมิให้ทำให้เกิดเหตุเดือดเสียถึงสกุลได้และหัวน่าสกุลทุก ๆ คนเปน ผู้ปกครองผู้ปกครอง การที่รักกันในระหว่างคนชาญาติเปนของที่มีอยู่ในตรวมตาแล้ว สกุลจึงรวมกันอยู่โดยนิยมได้ใช้เพราะความจำเปนแห่งการต่อสู้ชิงดีกันแล้ว การที่มีนามสกุลก่อมเปนเครื่องหมายให้ญาติต่อญาติมีนิสัยให้รู้สึกว่าเกิดจากบรรพบุรุษคนเดียวกัน ต้องช่วยกันรักษาชื่อท่านบรรพบุรุษผู้นั้น มีวาสนาผลดีสำหรับสกุลแต่ในเมืองเสียแต่ไม่ เพราะการบำรุงความนับถือบรรพบุรุษปนของต้นแห่งความนับถือความยั่งยืนในวงศ์สกุลเปนที่สิ้น มิได้มุ่งไปทางที่จะออกพวกไปต่อสู้กับใคร ๆ อย่างช่อง ฤาแล้

สรุปความข้อที่ ๑ ว่า ชื่อแซ่ปนเครื่องหมายให้รู้ว่าใครปนพวกเดียวกันจะได้ช่วยกันและกัน ทั้งในเวลาบุกบุกบางป้องกัน คนต่างพวกไม่ใช่แปลว่าปนญาติกันเลย แต่นามสกุลปนเครื่องหมายให้รู้จักกันว่ามีบรรพบุรุษร่วมกัน ต้องช่วยกันรักษาชื่อบรรพบุรุษนั้นไว้อย่าให้เสีย และทำให้เกิดไมตรีจิตต่อกัน แซ่ปนประเพณีที่ยกขึ้นมาจากความรักใคร่ปรองดองกันอย่างดั้งเดิม ซึ่งมุ่งแต่ทางยกย่องรวมไว้ปันพวกปนที่ตั้ง สกุลก็ปนประเพณีอันหนึ่งมาจากความรักอันมีอยู่ปนธรรมดาในระหว่างบิดามารดากับบุตร ญาติต่อญาติที่ร่วมสายโลหิตกันควรคุมยุดพันธ์กันไว้ได้ด้วยความเสียหาย ไม่ใช่ด้วยกำลังความเกลียดกัน แต่ยิ่งมีขึ้นเพื่อความแก้ (คือความแก้ผู้ยืนทำร้าย) ฤาเพื่อความประสงค์มาจากใครมาทำลายซึ่งกันและกัน สกุลมีขึ้นเพื่อความรักใคร่ไมตรี ต่อกันโดยแท้ เพราะฉะนั้นการยึดแซ่จึงอาจปนเหตุแห่งความแตกร้าวภายในชาติ คือแซ่ต่อแซ่แตกแยกแบ่งกัน เช่นในบ้านคนหนึ่งแซ่แซ่ลูกหลานแซ่ฟันกันไม่หยุดหย่อน และถึงแม้ในเมืองมีพวกต่างชาติมาปนไปก็ตามเมือง แต่ลูกหลานยังแบ่งกันอยู่ จนต้องแพ้แก่ต่างชาติหลายหน ถึงแม้ในเมืองจีนแลงก็มีเหตุอย่างนี้ เพราะแซ่ต่อแซ่ไว้ว่าอย่างนั้นอยู่เนือง ๆ มิใช่ฤๅ แต่การยึดสกุลนั้นตรงกันข้าม ย่อมจะนำไปเพื่อความสงบปนเบื้องต้น เพราะที่ปกครองสกุลก่อมจะต้องปนผู้ใหญ่ ซึ่งเหตุด้วยรักใคร่บุตรหลานเกินไปที่ยอมให้ไปก่อวิวาทกระเจาะให้มีหนทางยุยงเข้าอยู่เสมอ ดังได้ยกประการ ๑ การปกครองอย่างแซ่ไม่ปนเครื่องเพราะความเคารพในผู้ใหญ่ เพราะผู้ปนหัวหน้านั้นมีชั้นต้นที่ต้องเลือกเอาคนที่มีกำลังปัญญาความคิดมากที่สุดนั้นแลปนเอก และเมื่อใครหมดกำลัง เมื่อนั้นก็สิ้นอำนาจเหมือนกัน จะมีผู้ยืนยงอยู่นานนั้นเลย ซึ่งที่นานกันได้เช่นนี้เพราะไม่ใช่ญาติกัน มิได้มีความรักใครแก่กัน เปนแต่คนร่วมช่วยกันเพื่อหาประโยชน์ด้วยกันต่างหาก แต่ส่วนการปกครองสกุลนั้น ตรงกันข้ามย่อมปนเครื่องเพราะความเคารพ ผู้ปกครองย่อมเปนผู้ใหญ่เพราะเปนกุลเชษฐ และถอดได้โดยชั้นตามเพราะผู้ใหญ่นั้นปนบิดาญาติผู้ใหญ่ ซึ่งมีความรักใคร่อยู่ตามธรรมดาโดยแล้ว จึงมิได้คิดเห็นต่างอย่างอื่นแต่อย่างเลย

เมื่อแลเห็นว่าแซ่กับสกุลผิดกันอยู่เช่นนี้แล้ว ก็ไม่ควรเลยที่จะเห็นผิดไปว่าชื่อแซ่กับนามสกุลนั้นปนสิ่งเดียวกัน [๑]

๑ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว "เปลี่ยนนามสกุลที่ชื่อแซ่" ดำรงราชานุภาพ

๑๐๐ ปี การขนานนามสกุลของคนไทย
ตอนที่ ๔
พระบรมราโชบายรัชการที่ ๖ ในการตั้งชื่อสกุล

ภายหลังจากที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๖ มีพระกรุณาโปรดเกล้าพระราชทานพระราชบัญญัติขนานนามสกุล พุทธศักราช ๒๔๕๖ ให้คนไทยทุกคนตลอดพระราชอาณาจักรมีชื่อสกุลใช้อย่างแพร่หลายและทั่วถึง โดยให้หัวหน้าครอบครัวทุกครัวเรือนเลือกตั้งชื่อสกุลอันหนึ่ง แล้วให้จดทะเบียนชื่อสกุลนั้น ณ ที่ว่าการอำเภอ พร้อมให้เสนาบดีผู้เป็นเจ้ากระทรวงมีหน้าที่คิดชื่อสกุลและพิมพ์แจกจ่ายให้นายอำเภอท้องที่ เพื่อเป็นตัวอย่างให้ราษฎรเลือกใช้ชื่อสกุลนั้น รวมถึงพระองค์ท่านเองก็ได้พระราชทานแนวทางในการตั้งชื่อสกุลไว้ให้ตามลายพระหัตถ์บันทึกพระราชนิพนธ์ว่าด้วยการแสดงความเห็นว่าด้วยการเลือกนามสกุล และสำเนาดังต่อไปนี้

พระบรมราโชบาย
ในการขนานนามสกุล
ว่าด้วยเกณฑ์เลือกนามสกุล

---

๑. นามสกุลของสามัญชนไม่ควรจะให้มียาว ๆ เทียมนามสกุลพระราชทาน

๒. ถ้าสามารถ ควรจะใช้เป็นคำไทย ๆ เทียมให้เป็นเลียนนามสกุลที่พระราชทาน ซึ่งโดยมากเป็นภาษามคธ หรือสังสกฤต

๓. นามสกุลโดยมากไม่ควรเกินกว่า ๓ พยางค์ เช่น "อาศรณ์ประภา" หรือ "จันทระบริบูรณ์" ใช้ไม่ให้เกิน ๒ นาม

๔. เกณฑ์ที่ควรเลือกใช้เป็นนามสกุลได้ เห็นว่าควรกำหนดดังต่อไปนี้

(ก) เกณฑ์ภูมิลำเนา-คือ นามตำบลที่อยู่ เช่น "สามเสน" "บางขุนพรม" "บางระบัว" (แต่ห้ามมิให้มี "ณ" อยู่ข้างนามลำบลเพราะ "ณ" จะมีได้แต่พระราชทานเท่านั้น)

(ข) อาชีวะ-คือ ตามทางทำมาหาเลี้ยงชีพของตนเองหรือบรรพบุรุษ เช่น "ชาวนา" "ชาวสวน" "พ่อค้า" "ช่างทอง" "ช่างหล่อ" "ช่างบาตร" "ช่างหมัน" "หมอยา" เป็นต้น (ให้ใช้เป็นคำไทย ๆ อย่าให้แปลเป็นมคธหรือสังสกฤต)

(ค) คุณ-เช่น "คนดี" "คนซื่อ" "คนตรง" "ไวดี" "ไวเย็น" "ไวใหญ่" "ไวพริบ" "แคล่วคล่อง" "ว่องไว" "เฉียบแหลม" "คำแหง" "แข็งแรง" "แข็งขัน" "อดทน" "กล้าหาญ" "ปราดเปรื่อง" "พูดเพราะ" "เสียงหวาน" "เสียงเพราะ" "เสียงเย็น" "เสียงใส" "ผิวดำ" "ผิวคล้ำ" "ผิวขาว" "ผิวนวล" "ผิวเหลือง" "ผิวอ่อน" ดังนี้เป็นต้น

หมายเหตุ-นามในหมวด (ข) กับ (ค) ให้ลองจดรวบรวมของไว้เป็นบัญชีต่างหากไว้ก่อนเถิด.

(ง) ลามเผ่าพันธุ์-คือ เอานามบรรพบุรุษคนเดียว หรือ ๒ คน ๓ คน ผสมเป็นนามสกุล เช่น นามวงกับปู่ หรือ นายปู่กับบิดา เป็นต้น นามสกุลที่พระราชทาน

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

พระบรมนามาภิไธย วชิราวุธ

๑๐๐ ปี การขนานนามสกุลของคนไทย
ตอนที่ ๕
การตั้งชื่อตัว ชื่อรอง

บุคคลผู้มีสัญชาติไทยต้องมีชื่อตัว ชื่อสกุล และจะมีชื่อรองก็ได้ โดย "ชื่อตัว" หมายความว่า ชื่อประจำตัวบุคคล "ชื่อรอง" หมายความว่าชื่อประกอบถัดจากชื่อตัว และ "ชื่อสกุล" หมายความว่าชื่อประจำวงศ์สกุล

หลักเกณฑ์การตั้งและเปลี่ยนชื่อตัว

โดยปกติทั่วไปบุคคลย่อมมีชื่อตัวตั้งแต่แจ้งการเกิด เพื่อเป็นข้อมูลในการขอมีบัตรประจำตัวประชาชน ซึ่งเมื่อได้ตั้งไว้แล้วภายหลังหรือว่าไม่เหมาะสมก็ขอเปลี่ยนชื่อตัวใหม่ได้ โดยมีหลักเกณฑ์ในการตั้งหรือเปลี่ยนชื่อตัวใหม่ ดังนี้

๑. ต้องไม่พ้องหรือมุ่งหมายให้คล้ายกับพระปรมาภิไธย พระนาม หรือพระราชทินนาม

๒. ต้องไม่มีคำหรือความหมายหยาบคาย

๓. ผู้ได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์ หรือผู้เคยได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์แต่ได้ออกจากบรรดาศักดิ์นั้นโดยมิได้ถูกถอด จะใช้ราชทินนามตามบรรดาศักดิ์นั้นเป็นชื่อตัวก็ได้

๔. ต้องไม่มีเจตนาทุจริต

หลักเกณฑ์การตั้ง เปลี่ยนและจำหน่ายชื่อรอง

ชื่อรองนั้นจะตั้งเมื่อแจ้งการเกิดหรือภายหลังในเวลาใดก็ได้ซึ่งเมื่อตั้งแล้วจะเปลี่ยนชื่อรองใหม่ได้เพียงครั้งเดียวเท่านั้น แต่ต้องอยู่ภายใต้หลักเกณฑ์และเงื่อนไข ดังนี้

๑. ต้องไม่พ้องหรือมุ่งหมายให้คล้ายกับพระปรมาภิไธย พระนาม หรือพระราชทินนาม

๒. ต้องไม่มีคำหรือความหมายหยาบคาย

๓. ผู้ได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์ หรือผู้เคยได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์แต่ได้ออกจากบรรดาศักดิ์นั้นโดยมิได้ถูกถอด จะใช้ราชทินนามตามบรรดาศักดิ์นั้นเป็นชื่อรองก็ได้

๔. ต้องไม่พ้องกับชื่อสกุลของบุคคลอื่น เว้นแต่เป็นกรณีที่คู่สมรสใช้ชื่อสกุลของฝ่ายหนึ่ง (ซึ่งฝ่ายนั้นให้ความยินยอมแล้ว) หรือกรณีบุตรใช้ชื่อสกุลเดิมของบิดาหรือมารดา เป็นชื่อรองของตน

๕. ต้องไม่มีเจตนาทุจริต

๖. ชื่อรองนั้นเมื่อตั้งหรือเปลี่ยนใหม่แล้ว จะขอจำหน่ายหรือยกเลิกการใช้นั้นโดยเด็ดขาดมิได้

ข้อยกเว้นพระปรมาภิไธยและพระนามของพระราชินี

พระปรมาภิไธย

พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก
- ป ร ๑

พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย
ป ร ๒

พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว
- ป ร ๓

พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
- ม ป ร

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
- จ จ จ
- จ ป ร
ส พ ป ร ๕

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว
- ร ร ๖
- ว ป ร

พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว
- ป ป ร

พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล
อ ป ร

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
จักรีนฤบดินทร์ สยามินทราธิราชบรมนาถบพิตร
- ภ ป ร

(รัชกาลที่ ๑)

บรมราชาธิราช รามาธิบดีที่ ๑
(รัชกาลที่ ๒)

บรมราชาธิราช รามาธิบดีที่ ๒
(รัชกาลที่ ๓)

บรมราชาธิราช รามาธิบดีที่ ๓
(รัชกาลที่ ๔)

มงกุฎ บรมราชาธิราช
(รัชกาลที่ ๕)

จุฬาลงกรณ์ จุลจอมเกล้า

จุฬาลงกรณ์ บรมราชาธิราช

สมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์
รัชกาลที่ ๕
(รัชกาลที่ ๖)

รามรามาธิบดีที่ ๖

วชิราวุธ บรมราชาธิราช
(รัชกาลที่ ๗)

ประชาธิปก บรมราชาธิราช
(รัชกาลที่ ๘)

อานันทมหิดล บรมราชาธิราช

มหิดลาธิเบศร์ รามาธิบดี
(รัชกาลที่ ๙)

ภูมิพลอดุลยเดช บรมราชาธิราช

พระนามของพระราชินี

สมเด็จพระอมรินทราบรมราชินี (พระราชินีในรัชกาลที่ ๑)

สมเด็จพระศรีสุริเยนทราบรมราชินี (พระราชินีในรัชกาลที่ ๒)

สมเด็จพระเทพศิรินทราบรมราชินี (พระราชินีในรัชกาลที่ ๓)

สมเด็จพระศรีพัชรินทราเทพยบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนี พระพันปีหลวง (พระราชินีในรัชกาลที่ ๔)

สมเด็จพระนางเจ้าอินทรศักดิ์ศจี พระวรราชชายา (พระราชินีในรัชกาลที่ ๕)

สมเด็จพระนางเจ้าวำไพพรรณี พระบรมราชินี (พระราชินีในรัชกาลที่ ๙)

สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ (พระราชินีในรัชกาลที่ ๙)

๑๐๐ ปี การขนานนามสกุลของคนไทย

ตอนที่ ๖

การใช้ชื่อสกุล (๑)

บุคคลผู้มีสัญชาติไทยต้องมีชื่อสกุลหรือที่โบราณเรียกว่านามสกุล ซึ่งรัชกาลที่ ๖ มีพระราชประสงค์ให้เป็นชื่อประจำวงศ์ตระกูล เพื่อจะสืบหรือบอกได้ว่าบุคคลนั้นมีต้นกำเนิดมาจากไหน เป็นเชื้อสายของผู้ใด ดังที่ได้บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติขนานนามสกุล พระพุทธศักราช ๒๔๕๖ ทั้งนี้ ได้มีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายหลายครั้งตลอดจนถึงปัจจุบัน มีวิธีการและหลักเกณฑ์การตั้งชื่อสกุล การเปลี่ยนและใช้ชื่อสกุล ดังต่อไปนี้

หลักเกณฑ์การตั้งชื่อสกุล

ผู้ที่ยังไม่มีชื่อสกุลจะขอตั้งชื่อสกุล หรือผู้ที่มีชื่อสกุลอยู่แล้วจะขอตั้งชื่อสกุลใหม่ ชื่อสกุลที่ขอตั้งหรือขอตั้งใหม่นั้น จะต้องอยู่ภายใต้หลักเกณฑ์ ดังนี้

๑. ต้องไม่พ้องหรือมุ่งหมายให้คล้ายกับพระปรมาภิไธย หรือพระนามของพระราชินี

๒. ต้องไม่พ้องหรือมุ่งหมายให้คล้ายราชทินนาม เว้นแต่เป็นราชทินนามของตน ของบุพการีหรือของผู้สืบสันดาน

๓. ต้องไม่ซ้ำกับชื่อสกุลที่พระบาทสมเด็จพระมหาจักรีได้พระราชทานไว้ หรือชื่อสกุลที่ได้จดทะเบียนไว้แล้ว

หรือชื่อสกุลในฐานข้อมูลทะเบียนชื่อบุคคลและทะเบียนราษฎร

๔. ต้องไม่มีคำหรือความหมายหยาบคาย

๕. ต้องมีพยัญชนะไม่เกินกว่าสิบพยัญชนะ เว้นแต่กรณีใช้ราชทินนามเป็นชื่อสกุล

๖. ต้องไม่ใช้ "ณ" นำหน้านามสกุล ตามประกาศห้ามมิให้ผู้ที่ไม่ได้รับพระราชทานนามสกุลใช้ "ณ" นำหน้านามสกุล ลงวันที่ ๑๕ ธันวาคม พระพุทธศักราช ๒๔๙๘

๗. ไม่ต้องห้ามตามประกาศเพิ่มเครื่องหมายนามสกุลสำหรับวงศ์ตระกูล ลงวันที่ ๑ มกราคม พระพุทธศักราช ๒๔๕๘

๘. ไม่ต้องห้ามตามประกาศห้ามไม่ให้เอาบรมพระนามและไม่ให้เอาศัพท์ที่ใช้เป็นพระบรมนามาภิไธยมาใช้เป็นนามสกุล ลงวันที่ ๒ มีนาคม พระพุทธศักราช ๒๔๕๘

๙. ต้องไม่มีเจตนาทุจริต

ข้อมูลประกาศต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ประกาศ
ห้ามมิให้ผู้ที่ไม่ได้รับพระราชทานนามสกุล ใช้ "ณ" นำหน้านามสกุล

มีพระบรมราชโองการพ้าร้ัสเหนือเกล้า ฯ ว่า ตามที่ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ขนานนามสกุลมี "ณ" นำหน้า เช่น "ณ นคร" เป็นต้น พระราชทานแก่ข้าราชการบางนายนั้น แต่พวกราชินิกุลหรือเป็นผู้ที่ได้ทรงทราบฝ่าละอองธุลีพระบาทว่าบรรพบุรุษของท่านผู้นั้น ๆ เป็นตระกูลข้าราชการหรือเศรษฐี คหบดี มีนิวาสสถานตั้งมั่นอยู่ ณ ที่นั้น ๆ มาช้านาน มีผู้นิยมนับถือและรู้จักคุ้นเคยมาก หรือมิฉะนั้นก็คือผู้ที่ได้รับพระราชทานนามสกุลที่มี "ณ" นำหน้าคู่ด้วย เป็นผู้ที่มีคุณงามความดีดังกล่าวมาแล้ว จึงพระราชทาน บัดนี้ได้ทรงทราบฝ่าละอองธุลีพระบาทว่า ผู้ที่มิได้รับพระราชทานนามสกุลใช้ "ณ" นำหน้านามสกุลของตนอยู่บ้างเป็นการผิดด้วยพระราชนิยม จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้ประกาศให้ทราบทั่วกันว่า ห้ามมิให้ผู้หนึ่งผู้ใดใช้ "ณ" นำหน้านามสกุลของตนนอกจากนามสกุลที่โปรดเกล้า ฯ ขนานพระราชทานเป็นอันขาด ส่วนผู้ที่ใช้ "ณ" นำหน้านามสกุลของตนมาแล้วโดยยังมิได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาต ก็ให้ตัดคำ "ณ" ออกเสีย ถ้าผู้ใดมีความประสงค์จะใช้ "ณ" นำหน้านามสกุลของตน ต้องทำหนังสือทูลเกล้า ฯ ถวายขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตเสียก่อน และในหนังสือนั้น ต้องชี้แจงให้ชัดเจนว่าตนมีสิทธิหรือมีอำนาจอันชอบธรรมอย่างใดที่ควรจะใช้ "ณ" นำหน้านามสกุลของตนด้วย เพื่อจะได้ทรงพระราชวินิจฉัยในการที่จะพระราชทานพระบรมราชานุญาตหรือไม่ ตามยุติธรรมแห่งเหตุการณ์และหลักฐานนั้น ๆ

ประกาศมา ณ วันที่ ๑๕ ธันวาคม พระพุทธศักราช ๒๔๕๕ เป็นวันที่ ๑๕๖๑ ในรัชกาลปัจจุบันนี้

ประกาศ
เพิ่มเครื่องหมายนามสกุลสำหรับราชตระกูล

มีพระราชดำรัสเหนือเกล้า ฯ ว่า ให้ทรงคำนึงถึงนามสกุลที่ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ขนานพระราชทานแก่ผู้ที่สืบต่อจากราชตระกูลลงมาโดยลายต่าง ๆ นั้น ครั้นเมื่อส่วงกาลนานไปหลายชั่วอายุคน ก็จะไปประปนกันกับนามสกุลสามัญจนจะหาบไม่ได้ว่านามสกุลใดสำหรับราชตระกูล เพราะไม่มีเครื่องหมายเป็นที่สังเกต ทรงพระราชดำริเพื่อจะดำรงนามสกุลสำหรับราชตระกูลให้ยืนยงอยู่ชั่วกัลปาวสาน จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้ประกาศให้ทราบทั่วกันว่า นามสกุลซึ่งได้ทรงขนานพระราชทานแก่ผู้สืบสายราชตระกูลทั้งปวงนั้น ให้มีคำว่า "ณ กรุงเทพ" เพิ่มท้ายนามสกุลนั้น ๆ เพื่อให้เป็นเครื่องหมายว่านามสกุลนั้นเป็นนามสกุลสำหรับราชตระกูล เช่น นามสกุล "มาลากุล" ซึ่งได้โปรดเกล้า ฯ ขนานพระราชทานแก่ผู้สืบสายราชตระกูลจากสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ามหามาลา กรมพระยาบำราบปรปักษ์ นั้น ให้เพิ่มคำ "ณ กรุงเทพ" ลงข้างท้าย คงนี้ "มาลากุล ณ กรุงเทพ" และนามสกุล "พึ่งบุญ" ซึ่งโปรดเกล้า ฯ ขนานพระราชทานแก่ท่านผู้หญิงประยงค์ พระยาประสิทธิศุภการ หม่อมหลวงเพื่อ ก็ให้เติมคำ "ณ กรุงเทพ" ข้างท้ายคือ "พึ่งบุญ ณ กรุงเทพ" ดังนี้ เป็นตัวอย่าง รวมความว่านามสกุลใดที่มีคำว่า "ณ กรุงเทพ" ข้างท้าย ให้พึงเข้าใจว่านามสกุลนั้นเป็นนามสกุลสำหรับราชตระกูล เพราะฉะนั้น ห้ามมิให้ผู้หนึ่งผู้ใดที่มิได้เป็นผู้สืบสายราชตระกูลใช้คำ "ณ กรุงเทพ" เป็นนามสกุลหรือต่อท้ายนามสกุลของตน แม้แต่ผู้ที่ได้รับพระบรมราชานุญาตพิเศษให้ถือนามสกุลสำหรับราชตระกูลได้ เช่น พวกบุตรานุบุตรของเจ้าพระยายมราช (ปาน) ซึ่งเป็นบุตรบุญธรรมของเจ้าพระยาภานุวงศ์มหาโกษาธิบดี (ทัต) ได้เป็นผู้สืบสายราชตระกูล แต่เจ้าพระยายมราช (ปาน) มหาโกษาธิบดี (ทัต) ได้ทูลเกล้า ฯ ถวายพระบรมราชานุญาตให้ถือนามสกุล "สุทัศน์" ได้ และโปรดเกล้า ฯ พระราชทานพระบรมราชานุญาตแล้วนั้นก็ให้คงใช้ แต่ว่า "สุทัศน์" เป็นนามสกุลตามพระบรมราชานุญาต แต่จะเติมคำ "ณ กรุงเทพ" ลงด้วยไม่ได้เป็นอันขาด

นามสกุลสำหรับราชตระกูลที่ได้โปรดเกล้าโปรดกระหม่อมขนานพระราชทานแล้ว คือ

เจษฎางกูร	ณ	กรุงเทพ	วัชรีวงศ์	ณ	กรุงเทพ
นวินทรางกูร	ณ	กรุงเทพ	ชุมแสง	ณ	กรุงเทพ
เทพหัสดิน	ณ	กรุงเทพ	สนิทวงศ์	ณ	กรุงเทพ
มนตรีกูล	ณ	กรุงเทพ	นิลรัตน์	ณ	กรุงเทพ
ยิศรางกูร	ณ	กรุงเทพ	อรุณวงศ์	ณ	กรุงเทพ
อินทรางกูร	ณ	กรุงเทพ	กฤดิยา	ณ	กรุงเทพ
สุริยกุล	ณ	กรุงเทพ	ปราโมช	ณ	กรุงเทพ
พึ่งบุญ	ณ	กรุงเทพ	ศิริวงศ์	ณ	กรุงเทพ
ฉัตรกุล	ณ	กรุงเทพ	คนองร	ณ	กรุงเทพ
ตราโกร	ณ	กรุงเทพ	ลดาวัลย์	ณ	กรุงเทพ
ตรงจิตร	ณ	กรุงเทพ	ชุมสาย	ณ	กรุงเทพ
สุทัศน์	ณ	กรุงเทพ	สุขรรณ	ณ	กรุงเทพ
ตากะณ์กุล	ณ	กรุงเทพ	สิงหวา	ณ	กรุงเทพ

กล้วยไม้	ณ	กรุงเทพ	ภมรพันธ์	ณ	กรุงเทพ
เดชาติวงศ์	ณ	กรุงเทพ	จิตรพงศ์	ณ	กรุงเทพ
พรมวิน	ณ	กรุงเทพ	ยงวงศ์	ณ	กรุงเทพ
กุญชร	ณ	กรุงเทพ	สุประดิษฐ์	ณ	กรุงเทพ
พิมาร	ณ	กรุงเทพ	กฤตยากร	ณ	กรุงเทพ
ทวีวงศ์	ณ	กรุงเทพ	สุขสวัสดิ์	ณ	กรุงเทพ
ทองใหญ่	ณ	กรุงเทพ	สวัสดิวัฒน์	ณ	กรุงเทพ
เทพมงคล	ณ	กรุงเทพ	ไชยยันต์	ณ	กรุงเทพ
กมลาสน์	ณ	กรุงเทพ	อสุนี	ณ	กรุงเทพ
เทพมหา	ณ	กรุงเทพ	สังขทัต	ณ	กรุงเทพ
ศรีธวัช	ณ	กรุงเทพ	ปัทมสิงห์	ณ	กรุงเทพ
ทองแถม	ณ	กรุงเทพ	อัศวเสนา	ณ	กรุงเทพ
ชุมพล	ณ	กรุงเทพ	พลัศมเดช	ณ	กรุงเทพ
เกาะกุล	ณ	กรุงเทพ	สหายุร	ณ	กรุงเทพ
สวัสดิกุล	ณ	กรุงเทพ	วัชนิตา	ณ	กรุงเทพ
จันทรทัต	ณ	กรุงเทพ	วลงกต	ณ	กรุงเทพ
ชยางกูร	ณ	กรุงเทพ	สิทธิศักดิ์	ณ	กรุงเทพ
ธรรวรรณ	ณ	กรุงเทพ	ทับทิว	ณ	กรุงเทพ
ศิลปกุล	ณ	กรุงเทพ	บัณฑิศักดิ์	ณ	กรุงเทพ
ไชยวงศ์	ณ	กรุงเทพ	วรวัฒน์	ณ	กรุงเทพ
ไชยกุล	ณ	กรุงเทพ	นาวัตน์	ณ	กรุงเทพ
วัฒนวงศ์	ณ	กรุงเทพ	ปานะวงศ์	ณ	กรุงเทพ
เสนีวงศ์	ณ	กรุงเทพ	ปริมพรกุล	ณ	กรุงเทพ

ประกาศ ณ วันที่ ๑ มกราคม พระพุทธศักราช ๒๕๔๙ เป็นวันที่ ๑๙๙๙ ในรัชกาลปัจจุบันนี้

ประกาศ
ห้ามไม่ให้เอานามพระมหานคร
และไม่ให้เอาศัพท์ที่ใช้เป็นพระบรมนามาภิไธย
มาใช้เป็นนามสกุล

มหาเสวกโท พระยาศรีสุนทรโวหาร ผู้ช่วยราชเลขานุการ รับพระบรมราชโองการใส่เกล้า ฯ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ สั่งว่า ให้ทดพระเนตรเห็นนามผู้หนึ่งใช้นามสกุลของตนเองว่า "รามกุมร" และอีกผู้หนึ่งใช้นามว่า "เทพนคร" ทรงคำริว่าศัพท์ "ราม" นี้เป็นศัพท์สำหรับใช้เป็นพระบรมนามาภิไธยของพระเจ้าแผ่นดินทั่วไป และคำว่า "เทพนคร" นี้ก็เป็นสามัญนาม คิดว่า ถ้าเมืองใดเป็นราชธานีก็เรียกเมืองนั้นว่า "เทพนคร" ได้ ศัพท์ทำเป็นพระบรมนามาภิไธย และนามเมืองที่เป็นราชธานีเช่นนี้หากสมควรที่สามัญชนจะเอามาใช้เป็นนามสกุลของตนไม่

จึงมีพระบรมราชโองการคำรัสเกษมเกล้า ฯ ให้ประกาศห้ามอย่าให้ผู้หนึ่งผู้ใดเอาศัพท์ที่เป็นพระบรมนามาภิไธยมาตั้ง หรือเอามาประกอบกับศัพท์อื่นตั้งเป็นนามสกุลของตน และห้ามมิให้ผู้หนึ่งผู้ใดตั้งนามสกุลของตนให้พ้องกับนามเมือง ซึ่งเคยเป็นราชธานีมาแล้วแต่ก่อนหรือในปัจจุบันนี้ ห้ามมิให้ผู้หนึ่งผู้ใดตั้งนามสกุลของตนว่า "เทพนคร" ด้วย เว้นแต่พระราชทานพระบรมราชานุญาตพิเศษ ส่วนผู้ที่ตั้งนามสกุลของตนไว้แล้ว ในกรณีที่ต้องห้ามตามประกาศนี้ โดยมิได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตพิเศษไซร้ ก็ให้รีบเปลี่ยนนามสกุลนั้นเสีย

ได้จดศัพท์ที่ใช้เป็นพระบรมนามาภิไธยและนามราชธานีไว้ข้างท้ายประกาศนี้ เพื่อเป็นอุทาหรณ์ด้วย

ประกาศมา ณ วันที่ ๒ มีนาคม พระพุทธศักราช ๒๔๘๔ เป็นวันที่ ๘๙๙๙ ในรัชกาลปัจจุบันนี้

รายนามเมืองในเกณฑ์ห้าม

ตามประกาศพระบรมราชโองการเรื่องใช้นามสกุลพ้องกับนามพระมหานคร

นามต้องห้าม	หมายเหตุ
๑ เทพนคร	ตั้งแต่ ๑ ถึง ๑๒ เป็นศัพท์ที่ใช้เรียกนามเมืองหลวง คือ
๒ มหานคร	ที่เสด็จสถิตของพระเจ้าแผ่นดิน และที่ตั้งรัฐบาล ไม่จำกัด
๓ ราชนคร	สำหรับเมืองใดโดยเฉพาะ
๔ กรุงเทพ	
๕ กรุงศรี	
๖ เทพธานี	
๗ มหาธานี	
๘ ราชธานี	
๙ เทพบุรี	
๑๐ มหาบุรี	
๑๑ นครหลวง	
๑๒ นครรม	
๑๓ อยุธยา (หรือ อยุทธยา)	ตั้งแต่ ๑๓ ถึง ๑๘ เป็นศัพท์ที่ใช้เรียกกรุงเก่า
๑๔ อโยธยา	และกรุงรัตนโกสินทร์
๑๕ อโยชฌิยา	
ในเขตพระมหานคร	
๑๖ รัตนโกสินทร์	นามกรุงเดี๋ยวนี้
๑๗ บางกอก	
๑๘ ธนบุรี	
ในมณฑลกรุงเก่า	
๑๙ ทวาราวดี (ทวารวดี)	กรุงเก่า
๒๐ เทพทวาราวดี	
๒๑ กรุงเก่า	
๒๒ ลพบุรี	
๒๓ สิงห์บุรี	

นามต้องห้าม	หมายเหตุ
ในเขตสนามหลวง ๑	
๒๗ นครสวรรค์	
๒๘ ไชยนาท (หรือชัยนาท)	
๒๙ ด่านพระพิธี	
ในเขตทุ่งพญาไท	
๓๐ พิษณุโลก	นามเมืองพิษณุโลก
๓๑ ไตรบุรี	
๓๒ พิจิตร	
๓๓ พิไชย	
๓๔ อุไธยมัย	
๓๕ สวรรคโลก	
๓๖ ศรีจันทนาศัย	นามเมืองสวรรคโลก
๓๗ เพ็ชรบูรณ์	
ในเขตพญาไท	
๓๘ กุมารเทอเรีย	
ในเขตสนครราชสีมา	
๓๙ นครราชสีมา	นามเมืองนครราชสีมา
๔๐ โคราช	
ในเขตปราจีน	
๔๑ ปราจีนบุรี (หรือปราจีน)	
ในเขตจันทบุรี	
๔๒ จันทบุรี	นามเมืองจันทบุรี
๔๓ จันทบูร	
ในเขตนครศรีธรรมราช	
๔๔ นครศรีธรรมราช	
๔๕ นคร	
๔๖ ศรีธรรมราช	นามเมืองนครศรีธรรมราช
๔๗ ศรีธรรม	
๔๘ ปากพยา	

นามต้องห้าม	หมายเหตุ
ในมณฑลสุราษฎร์	
๔๔ ชุมพร	
๔๕ ไชยา	
ในมณฑลราชบุรี	
๔๖ ราชบุรี	แหล่งเดิมของราชินิกูล จึงต้องรวมไว้ในกฎหมายห้าม
๔๗ เพชรบุรี	
๔๘ บางช้าง	
๔๙ อัมพวา	
ในมณฑลนครชัยศรี	
๕๐ นครปฐม	ต้องลงกฎหมายเพราะเป็นราชธานี
๕๑ นครไชยศรี	นามเมืองนครชัยศรี
๕๒ นครไชยศิริ	
๕๓ ศรีไชย	
๕๔ ศิริไชย	
๕๕ สุพรรณบุรี	นามเมืองสุพรรณ
๕๖ สุพรรณ	
๕๗ สุวรรณภูมิ (สุพรรณภูมิ)	
ในมณฑลพายัพ	
๕๘ เชียงใหม่	นามนครเชียงใหม่
๕๙ นวรัฐ นพรัฐ นวราษฎร์ ราสา	
๖๐ นพีสี	
๖๑ นครลำพูน	นามนครลำพูน
๖๒ ลำพูนไชย	
๖๓ หริภุญไชย	
๖๔ เชียงราย	
๖๕ เชียงแสน	
๖๖ ห้างหลวง	
ในมณฑลมหาราษฎร์	
๖๗ นครลำปาง	

ศัพท์ใช้เป็นพระบรมนามาภิไธย

กธิป	ประชาธิป
ดินท์ ดินทร์	บพิตร
ดวนินทร์	ปรเมศร์ ปรเมศวร
ดิศร ดิศวร	พิษณุ
ณุพงษ	ภูมิพ
ชัติย	มหิป มหิบาล
จักรี	มหิศร มหิศวร
เทวะ เทพ	ราชะ
ธรณินทร์	รามะ
ธรณิศร์	ราษฎ
นฤป	วิศณุ
นฤบดี	ศุลี
นฤบาล	สักก สักกร
นฤเบศร์	สยามมินทร์
นริน์ทร์ นเรนทร์	หริวงศ์
นริศร นเรศวร นเรศ์วร	

๑๐๐ ปี การขนานนามสกุลของคนไทย
ตอนที่ ๗
การใช้ชื่อสกุล (๒)

หลักเกณฑ์การใช้ชื่อสกุลของผู้สืบสายวงศ์สกุล

วงศ์สกุลวงศ์หรือราชตระกูล หมายถึงตระกูลฝ่ายพระราชา ดังนั้นผู้สืบสายวงศ์สกุลจึงหมายถึง ผู้สืบเชื้อสายของพระราชาหรือพระมหากษัตริย์นั่นเอง ซึ่งมีหลักเกณฑ์การใช้ชื่อสกุล คือ ผู้สืบสายวงศ์สกุลที่มีบรรดาศักดิ์และราชทินนามไม่ต้องใช้ชื่อสกุล กรณีผู้สืบสายวงศ์สกุลเป็นหม่อมเจ้า หม่อมราชวงศ์ และหม่อมหลวง ให้ใช้ชื่อสกุลต่อนามหม่อมเจ้า หม่อมราชวงศ์ และหม่อมหลวง และผู้สืบสายวงศ์สกุลที่เป็นหม่อมหลวงและราชินิกุลให้ใช้ชื่อสกุลต่อชื่อตัว และให้ใช้คำว่า "ณ อยุธยา" ต่อท้ายชื่อสกุล อนึ่ง คำว่า "ณ อยุธยา" นั้น ถ้าเป็นหม่อมเจ้า หม่อมราชวงศ์ หม่อมหลวงไม่ต้องใช้ เพราะมีคำแสดงที่มาในราชตระกูลอยู่แล้ว

สร้อยคำว่า "ณ อยุธยา" นั้น พระองค์เจ้าบวรเดชที่ ๑ ตั้งขึ้นเมื่อใช้คำว่า "ณ กรุงเทพ" แต่ต่อมาภายหลังทางพระราชสำนักพิจารณาดูเห็นว่าพระบรมราชวงศ์นี้เดิมเป็นสกุลมหาศาลอันหนึ่งอยู่ในพระนครศรีอยุธยาเมื่อเป็นราชธานี สมควรจะใช้นามให้ตรงกับมูลเหตุแห่งพระราชพงศาวลีให้ชัดเจน จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เปลี่ยนแปลงและใช้มาจนถึงปัจจุบัน ทั้งนี้ก็เพื่อหากการขนานนามในหลายชั่วบุรุษต่อไปประชาชนก็จะสามารถรู้ได้ว่านามสกุลสามัญชนจะหาได้ใช้นามสกุลใหญ่สำหรับราชสกุลเพราะไม่มีความหมายเป็นที่สังเกต และเพื่อจะได้ทำนามสกุลสำหรับราชตระกูลให้ปรากฏอยู่ชั่วกัลปาวสาน อนึ่ง นามสกุลใดที่มีคำว่า "ณ อยุธยา" ข้างท้ายให้พึงเข้าใจว่านามสกุลนั้นเป็นนามสกุลสำหรับราชตระกูล เพราะฉะนั้น ห้ามมิให้ผู้หนึ่งผู้ใดที่มิได้เป็นผู้สืบสายราชตระกูลใช้คำว่า "ณ อยุธยา" ต่อท้ายนามสกุลของตน เช่น ผู้เป็นบุคคลคุณธรรมหรือคนดีที่เป็นสามัญชน ของผู้สืบสายราชสกุล หรือบุตรที่มีบิดาเป็นสามัญชนและมารดาเป็นผู้สืบสายราชตระกูล เป็นต้น

หลักเกณฑ์การใช้ชื่อสกุลของบุตร

การใช้ชื่อสกุลของบุตรเป็นไปตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๕๖๐ ตามบรรพ ๕ กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ คือ "บุตรมีสิทธิใช้ชื่อสกุลของบิดา ในกรณีที่บิดาไม่ปรากฏ บุตรมีสิทธิใช้ชื่อสกุลของมารดา" ดังนั้น เมื่อบุตรเกิดมาย่อมมีสิทธิใช้ชื่อสกุลของบิดา แต่หากบุตรจะไม่ใช้ชื่อสกุลของบิดา ไทยบุตรนั้นจะสละสิทธิ์จะใช้ชื่อสกุลของมารดาได้หรือไม่ กรณีนี้มีคำพิพากษาฎีกาที่ ๑๙๖๘/๒๕๒๑ เป็นคำตอบ โดยพิพากษาไว้ว่าบุตรจะใช้ชื่อสกุลของมารดาก็ได้ เมื่อบิดาและมารดายินยอมพร้อมใจกัน ฉะนั้นเมื่อมีการร้องขอแก้ไขชื่อสกุลของบุตรจากชื่อสกุลของบิดาไปใช้ชื่อสกุลของมารดา หรือขอแก้ไขชื่อสกุลของบุตรจากชื่อสกุลของมารดาไปใช้ชื่อสกุลของบิดามีแนวทางปฏิบัติ ดังนี้

๑. การร้องขอแก้ชื่อสกุลของบุตรจากชื่อสกุลของบิดาไปใช้ชื่อสกุลของมารดา

๑.๑ การเป็นบุตรเป็นผู้เยาว์มีบิดาที่ชอบด้วยกฎหมาย เมื่อมารดาหรือบิดาหรือผู้ปกครองยื่นคำขอต่อนายทะเบียน ก่อนที่นายทะเบียนท้องที่จะอนุญาตให้เปลี่ยนชื่อสกุลตามคำขอต่อหน้านายทะเบียนท้องที่แล้วนั้นก็ตาม ให้ปรากฏความยินยอมของบิดาและมารดาพร้อมเหตุผลที่ร้องขอประกอบ

/จากบุตรผู้...

หากบุตรอยู่ในความปกครองดูแลของมารดาหรือบิดา หรือผู้ปกครองที่ชอบด้วยกฎหมาย เช่น บิดา ได้เลิกร้างกับมารดาไป หรือบิดาและมารดาได้หย่าขาดจากกันแล้วหรือไม่แน่นอนว่าบิดาหรือมารดามีชีวิตอยู่หรือตายให้นายทะเบียนท้องที่สอบปากคำบุคคลที่ปกครองบุตรอยู่ถึงความจำเป็นที่ร้องขอพร้อมทั้งแสดงหลักฐานเอกสารหรือบันทึกปากคำให้ปรากฏเหตุผลที่อีกฝ่ายไม่สามารถมาให้ปากคำต่อนายทะเบียนท้องที่ไว้ประกอบการพิจารณาอนุญาต

กรณีบุตรบรรลุนิติภาวะแล้ว มีบิดาที่ชอบด้วยกฎหมายเป็นสิทธิของบุตรที่จะดำเนินการให้ด้วยตนเองแต่บุตรจะต้องแสดงเหตุผลความจำเป็นและพยานหลักฐาน หรือบันทึกปากคำในการใช้ชื่อสกุลของมารดาไว้ประกอบการพิจารณาอนุญาต

๑.๒ กรณีบุตรเป็นผู้เยาว์ไม่ปรากฏบิดาที่ชอบด้วยกฎหมายอำนาจปกครองอยู่กับมารดาตามนัยประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๕๖๖ วรรคท้าย มารดาจึงสามารถใช้อำนาจปกครองทำการแทนบุตรซึ่งยังไม่บรรลุนิติภาวะ เพื่อขอแก้ชื่อสกุลของบิดาในใช้ชื่อสกุลของมารดาได้โดยไม่ต้องให้บิดาไปให้ปากคำเพื่อยืนยันยอมแต่อย่างใด

กรณีบุตรบรรลุนิติภาวะแล้วไม่ปรากฏบิดาที่ชอบด้วยกฎหมาย เป็นสิทธิของบุตรที่จะดำเนินการได้ด้วยตนเอง เพราะบุตรมีสิทธิใช้ชื่อสกุลของมารดา ตามนัยประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๕๖๖ (วรรค ๒)

๒. การร้องขอแก้ชื่อสกุลของบุตรจากชื่อสกุลของมารดาไปใช้ชื่อสกุลของบิดา

๒.๑ กรณีบุตรเป็นผู้เยาว์และปรากฏบิดาที่ชอบด้วยกฎหมาย หากเดิมบุตรใช้ชื่อสกุลของมารดาต่อมาขอกลับใช้ชื่อสกุลของบิดา เมื่อบิดาหรือมารดาหรือผู้ปกครองยื่นคำขอต่อนายทะเบียนท้องที่นายทะเบียนท้องที่ก็อนุญาตได้โดยไม่ต้องให้รับความยินยอมของบิดา เพราะบุตรมีสิทธิใช้ชื่อสกุลของบิดาตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๕ มาตรา ๑๕๖๐ วรรค ๓

กรณีบุตรบรรลุนิติภาวะแล้วและปรากฏบิดาที่ชอบด้วยกฎหมาย เป็นสิทธิของบุตรที่จะดำเนินการได้ด้วยตนเอง นายทะเบียนท้องที่ก็อนุญาตได้โดยไม่ต้องให้รับความยินยอมของบิดา

๒.๒ กรณีบุตรเป็นผู้เยาว์มีบิดาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย เมื่อมารดาหรือผู้ปกครองฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งยื่นคำขอต่อนายทะเบียนท้องที่ ให้นายทะเบียนท้องที่เรียกบิดามาบันทึกปากคำแสดงความยินยอมให้ปรากฏเป็นหลักฐานไว้ประกอบการพิจารณาอนุญาต

กรณีบุตรบรรลุนิติภาวะแล้ว เป็นสิทธิของบุตรที่จะดำเนินการได้ด้วยตนเอง โดยยื่นคำขอต่อนายทะเบียนท้องที่ ขอใช้ชื่อสกุลของบิดา ให้นายทะเบียนท้องที่เรียกบิดามาบันทึกปากคำแสดงความยินยอมให้ปรากฏเป็นหลักฐานไว้ประกอบการพิจารณาอนุญาต

๓. เมื่อนายทะเบียนท้องที่ได้พิจารณากรณีใดกรณีหนึ่งตามข้อ ๑ หรือข้อ ๒ แล้วเห็นว่าผู้ยื่นคำขอไม่มีเจตนาทุจริต ให้นายทะเบียนท้องที่สั่งอนุญาตในคำขอ

๑๐๐ ปี การขนานนามสกุลของคนไทย
ตอนที่ ๘
การใช้ชื่อสกุล (๓)

๓. หลักเกณฑ์การใช้ชื่อสกุลของบุตรบุญธรรม

ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๕๙๘/๒๘ บัญญัติว่า บุตรบุญธรรมย่อมมีฐานะอย่างเดียวกับบุตรของตนด้วยกฎหมาย ดังนั้น บุตรบุญธรรมย่อมมีสิทธิใช้ชื่อสกุลของผู้รับบุตรบุญธรรมได้เช่นเดียวกับบุตรที่เกิดด้วยกฎหมาย ตามมาตรา ๑๕๖๐ ที่ได้อธิบายไว้ในตอนที่แล้ว แต่บุตรบุญธรรมจะใช้หรือไม่ใช้ชื่อสกุลของผู้รับบุตรบุญธรรมก็ได้ โดยให้เป็นไปตามที่จะตกลงกัน เพราะไม่มีกฎหมายบังคับไว้ และการที่บุตรบุญธรรมไม่ใช้ชื่อสกุลของผู้รับบุตรบุญธรรมก็ไม่เป็นเหตุของการสิ้นสุดการเป็นบุตรบุญธรรมแต่อย่างใด เช่นเดียวกับกรณีที่บุตรบุญธรรมเปลี่ยนใช้ชื่อสกุลของผู้รับบุตรบุญธรรมแล้ว ต่อมาผู้รับบุตรบุญธรรมเสียชีวิต บุตรบุญธรรมขอกลับไปใช้ชื่อสกุลเดิมของตนก็ได้ โดยไม่ถือเป็นเหตุของการสิ้นสุดการเป็นบุตรบุญธรรมกันด้วย

๔. หลักเกณฑ์การใช้ชื่อสกุลของคู่สมรส

แต่เดิมมานั้นเมื่อชายและหญิงจดทะเบียนสมรสกัน กฎหมายกำหนดให้หญิงใช้ชื่อสกุลของสามี แต่ต่อมาศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยที่ ๒๑/๒๕๔๖ เมื่อวันที่ ๕ มิถุนายน ๒๕๔๖ ว่าพระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ.๒๕๐๕ มาตรา ๒๘ ที่กำหนดให้หญิงมีสามีใช้ชื่อสกุลของสามีเป็นการบังคับให้หญิงมีสามีต้องใช้ชื่อสกุลของสามีเท่านั้น ซึ่งขัดรอนสิทธิและเสรีภาพในการใช้ชื่อสกุลของชายและหญิงโดยไม่เท่าเทียมกัน จึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๔๐ มาตรา ๓๐ เป็นอันใช้บังคับไม่ได้ กระทรวงมหาดไทยจึงได้เสนอแก้ไขการใช้ชื่อสกุลของคู่สมรสใหม่ ซึ่งใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันนี้ คือ

๑. การใช้ชื่อสกุลเมื่อมีการสมรส เป็นไปตามพระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ.๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๘) พ.ศ.๒๕๔๘ มาตรา ๑๒ กำหนดไว้คือ เมื่อชายหญิงสมรสกัน คู่สมรสชายและหญิงมีสิทธิใช้ชื่อสกุลของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งก็ได้ตามที่ตกลงกัน หรือต่างฝ่ายต่างใช้ชื่อสกุลเดิมของตนก็ได้ ทั้งนี้การตกลงการใช้ชื่อสกุลดังกล่าวข้างต้นจะทำการตกลงกันในขณะจดทะเบียนสมรสหรือภายหลังจากนั้นในระหว่างสมรสก็ได้ และข้อตกลงดังกล่าวนั้นคู่สมรสจะตกลงเปลี่ยนแปลงภายหลังอีกก็ได้

๒. การใช้ชื่อสกุลเมื่อการสมรสสิ้นสุดลง เป็นไปตามพระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ.๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๘) พ.ศ.๒๕๔๘ มาตรา ๑๓ แยกเป็น

(๑) กรณีการสมรสสิ้นสุดลงด้วยการหย่าหรือศาลพิพากษาให้เพิกถอนการสมรส ให้คู่สมรสฝ่ายที่ใช้ชื่อสกุลของอีกฝ่ายหนึ่งกลับ ต้องกลับไปใช้ชื่อสกุลเดิมของตนทันที

(๒) กรณีการสมรสสิ้นสุดลงด้วยความตายของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ให้ฝ่ายที่ยังมีชีวิตอยู่และใช้ชื่อสกุลของอีกฝ่ายหนึ่ง มีสิทธิใช้ชื่อสกุลนั้นได้ต่อไป เว้นแต่เมื่อฝ่ายที่ยังมีชีวิตและใช้ชื่อสกุลของอีกฝ่ายหนึ่งอยู่จะสมรสใหม่ ต้องกลับไปใช้ชื่อสกุลเดิมของตนก่อน

๓. หลักเกณฑ์การร่วมใช้ชื่อสกุล

การร่วมใช้ชื่อสกุล คือ กรณีที่ผู้มีสัญชาติไทยผู้ใดมีความประสงค์ที่จะใช้ชื่อสกุลของผู้ที่ได้จดทะเบียนตั้งชื่อสกุลนั้นไว้แล้ว เรียกว่าการร่วมใช้ชื่อสกุล ซึ่งเมื่อทั้งสองฝ่ายตกลงกันเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ให้

/ฝ่ายหนึ่งต...

ฝ่ายที่จดทะเบียนตั้งชื่อสกุลยื่นคำขอให้นายทะเบียนท้องที่ออกหนังสืออนุญาตให้ร่วมใช้ชื่อสกุล และมอบหนังสือดังกล่าวให้กับผู้ร่วมใช้ชื่อสกุลนำไปยื่นคำขอเพื่อออกหนังสือสำคัญแสดงการร่วมใช้ชื่อสกุลและแก้ไขชื่อสกุลในเอกสารทะเบียนบ้านให้ถูกต้องตามที่ได้รับอนุญาตให้ร่วมใช้ชื่อสกุลต่อไป

๔. ข้อมูลการใช้ชื่อสกุลเพิ่มเติม

จากการตรวจสอบข้อมูลทะเบียนรายการบุคคลในฐานข้อมูลทะเบียนราษฎรพบว่าในรายการทะเบียนบ้าน (ทร.๑๔) คนไทยยังไม่มีชื่อสกุลเป็นจำนวนไม่น้อย ซึ่งจำเป็นต้องขอตั้งชื่อสกุลให้ครบถ้วนและถูกต้อง นอกจากนั้นในปัจจุบันวิชาโหราศาสตร์ก็รุ่งเรืองยังมีคนไทยเป็นจำนวนมากที่ขอจดทะเบียนตั้งชื่อสกุลใหม่ (ขอเปลี่ยนชื่อสกุล) เพื่อเป็นการเสริมดวงชะตาหรือการแก้เคล็ดหรือเพื่อความเป็นศิริมงคลกับตัวเองก็มี จึงชื่อสกุลที่ขอตั้งใหม่นั้นจะต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์และไม่มีลักษณะต้องห้ามตามที่ได้อธิบายไว้แล้วในตอนที่ ๖

๑๐๐ ปี การขนานนามสกุลของคนไทย

ตอนที่ ๙

การใช้ชื่อสกุล (๔)

การใช้ราชทินนามเป็นชื่อสกุล

ผู้ใดประสงค์จะใช้ราชทินนามของตน ของผู้บุพการีหรือของผู้สืบสันดานตั้งเป็นชื่อสกุลก็ได้ แต่จะต้องนำความกราบบังคมทูลของพระบรมราชานุญาตก่อน ดังนั้น เมื่อนายทะเบียนท้องที่ได้รับคำขอจดทะเบียนตั้งชื่อสกุลตามราชทินนามดังกล่าว ให้เสนอเรื่องขึ้นไปตามลำดับถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเพื่อพิจารณาและนำความกราบบังคมทูล เมื่อได้รับพระบรมราชานุญาตแล้ว นายทะเบียนท้องที่จึงรับจดทะเบียนให้ต่อไป

การตั้งชื่อสกุลให้บุคคลอื่น

บุคคลผู้ใช้ชื่อสกุลของใครผู้นั้นก็จะต้องขอตั้งชื่อสกุลนั้นเอง แต่ก็มีบุคคลหลายประเภทที่ได้รับมอบอำนาจให้มีอำนาจขอตั้งชื่อสกุลให้บุคคลอื่นได้ โดยมีหลักเกณฑ์ ดังนี้

(๑) ผู้ขอตั้งชื่อสกุลต้องเป็นผู้ปกครองเด็กหรือเจ้าของสถานพยาบาล สถานสงเคราะห์หรือสถานอุปการะเลี้ยงดูเด็ก

(๒) ขอจดทะเบียนตั้งชื่อสกุลให้เด็กซึ่งมีสัญชาติไทยและไม่ปรากฏชื่อสกุล ซึ่งตนอุปการะเลี้ยงดู หรือเด็กในสถานที่ดังกล่าวได้

(๓) โดยจะขอจดทะเบียนตั้งชื่อสกุลเพื่อให้เด็กในสถานที่นั้น ๆ ใช้ร่วมกันหรือขอตั้งเป็นรายบุคคลก็ได้

หลักเกณฑ์การรับรองการใช้ชื่อสกุล

แต่เดิมนั้นหากผู้ที่จดทะเบียนตั้งชื่อสกุลไว้ตายไป ชื่อสกุลที่ได้ตั้งไว้นั้นก็จะไม่มีผู้ใดร่วมใช้ชื่อสกุลต่อไปอีกได้ ต่อมามีการแก้ไขพระราชบัญญัติชื่อบุคคล (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๘ มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงใหม่ โดยกำหนดว่าภายในที่ผู้จดทะเบียนชื่อสกุลไว้ตายแล้ว หรือศาลได้มีคำสั่งถึงที่สุดว่าผู้จดทะเบียนตั้งชื่อสกุลไว้เป็นผู้สาบสูญ ก็ให้ผู้สืบสันดานของผู้จดทะเบียนตั้งชื่อสกุลนั้น ในลำดับที่ใกล้ชิดที่สุดซึ่งยังมีชีวิตอยู่และใช้ชื่อสกุลนั้น เป็นผู้มีสิทธิอนุญาตให้ผู้มีสัญชาติไทยร่วมใช้ชื่อสกุลนั้นได้ต่อไป โดยให้ผู้สืบสันดานในลำดับที่ใกล้ชิดที่สุดดังกล่าวยื่นคำร้องต่อนายทะเบียนท้องที่ เพื่อขอออกหนังสือรับรองเป็นผู้มีสิทธิอนุญาตให้ผู้อื่นร่วมใช้ชื่อสกุลก่อน แล้วจึงมีสิทธิอนุญาตให้ผู้อื่นร่วมใช้ชื่อสกุลนั้นได้ต่อไป อนึ่ง หากมีผู้สืบสันดานในลำดับที่ใกล้ชิดที่สุดหลายคน ผู้สืบสันดานแต่ละคนมีสิทธิอนุญาตให้ผู้อื่นร่วมใช้ชื่อสกุลได้เท่าเทียมกันทุกคน โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากผู้สืบสันดานคนอื่นอีก และหากผู้สืบสันดานรุ่นลูกทุกคนตายแล้ว จึงพิจารณาผู้สืบสันดานรุ่นหลาน เหลน ลื่อ ตามลำดับต่อไป

หลักเกณฑ์การอุทธรณ์

ผู้มีสัญชาติไทยผู้ใดเมื่อได้ยื่นคำขอดำเนินการใด ๆ เกี่ยวกับทะเบียนชื่อบุคคลแล้ว แต่นายทะเบียนท้องที่มีคำสั่งไม่รับดำเนินการให้บุคคลนั้นสามารถอุทธรณ์คำสั่งของนายทะเบียนท้องที่ดังนี้

/(๑) การนี้...

(๑) กรณีนายทะเบียนท้องที่สั่งไม่รับจดทะเบียนชื่อสกุล และผู้ยื่นคำขอจดทะเบียนชื่อสกุลประสงค์จะอุทธรณ์คำสั่ง ให้ผู้ยื่นคำขออุทธรณ์คำสั่งของนายทะเบียนท้องที่ต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยภายในสามสิบวันนับแต่วันทราบคำสั่ง โดยให้ยื่นอุทธรณ์เป็นหนังสือ ระบุข้อโต้แย้ง และข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายอ้างอิงประกอบด้วย ต่อนายทะเบียนท้องที่ ณ สำนักงานเขต ที่ว่าการอำเภอ หรือที่ว่าการกิ่งอำเภอที่ตนมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน และให้นายทะเบียนท้องที่พิจารณาคำอุทธรณ์ และรายงานความเห็นเกี่ยวกับข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ ข้อกฎหมายที่อ้างอิง และข้อพิจารณาหรือข้อสนับสนุนในการใช้ดุลพินิจผ่านนายทะเบียนจังหวัดถึงนายทะเบียนกลางโดยเร็ว

(๒) กรณีนายทะเบียนท้องที่สั่งไม่อนุญาตให้เปลี่ยนชื่อตัว สั้งหรือเปลี่ยนชื่อรอง หรือร่วมใช้ชื่อสกุลหรือเปลี่ยนชื่อสกุล ให้นายทะเบียนท้องที่แจ้งในคำขอตามแบบ ช.๓ ให้ผู้ยื่นคำขอทราบเป็นลายลักษณ์อักษรพร้อมเหตุผล และหากผู้ยื่นคำขอประสงค์จะอุทธรณ์คำสั่งของนายทะเบียนท้องที่ ให้ผู้ยื่นคำขออุทธรณ์เป็นหนังสือภายในสามสิบวันนับแต่วันทราบคำสั่งต่อนายทะเบียนท้องที่ ณ สำนักงานเขต ที่ว่าการอำเภอหรือที่ว่าการกิ่งอำเภอที่ตนมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน โดยระบุข้อโต้แย้งและข้อเท็จจริง หรือข้อกฎหมายอ้างอิงประกอบด้วยและให้นายทะเบียนท้องที่พิจารณาคำอุทธรณ์ และแจ้งผู้อุทธรณ์ทราบโดยเร็วแต่ต้องไม่เกินสามสิบวัน นับแต่วันที่ได้รับอุทธรณ์ โดยให้นายทะเบียนท้องที่พิจารณาทบทวนคำสั่งได้ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาข้อเท็จจริง ข้อกฎหมายหรือความเหมาะสมของการทำคำสั่ง และอาจมีคำสั่งเพิกถอนคำสั่งหรือกระทำการเพิ่มเติมหรือเปลี่ยนแปลงคำสั่งนั้นในทางใดก็ได้ ทั้งนี้ไม่ว่าจะเป็นการเพิ่มภาระหรือลดภาระหรือใช้ดุลพินิจแทนในเรื่องความเหมาะสมของการทำคำสั่งหรือกระทำการหรือมีข้อกำหนดเป็นเงื่อนไขอย่างใดก็ได้

ในกรณีเห็นด้วยกับคำอุทธรณ์ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน ก็ให้ดำเนินการเปลี่ยนแปลงคำสั่งตามความเห็นของตนภายในกำหนดเวลาดังกล่าวด้วย

หากนายทะเบียนท้องที่ไม่เห็นด้วยกับคำอุทธรณ์ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วนก็ให้รายงานความเห็นพร้อมเหตุผลไปยังนายทะเบียนจังหวัด ภายในกำหนดระยะเวลาตามวรรคหนึ่ง และให้นายทะเบียนจังหวัดพิจารณาคำอุทธรณ์ให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ตนได้รับรายงาน ถ้ามีเหตุจำเป็นไม่อาจพิจารณาให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาดังกล่าว ให้นายทะเบียนจังหวัดมีหนังสือแจ้งให้ผู้อุทธรณ์ทราบก่อนครบกำหนดระยะเวลา ในการนี้ให้ขยายระยะเวลาพิจารณาอุทธรณ์ออกไปได้ไม่เกินสามสิบวันนับแต่วันที่ครบกำหนดระยะเวลา

ตอนที่ ๓๐

การให้บริการงานทะเบียนชื่อบุคคล

นายทะเบียน

พระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ.๒๕๐๕ กำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติ และได้ใช้อำนาจแต่งตั้งนายทะเบียนไว้ ดังนี้

(๑) ผู้อำนวยการส่วนการทะเบียนทั่วไป สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง ดำรงตำแหน่งนายทะเบียนกลาง

(๒) ผู้ว่าราชการจังหวัด ดำรงตำแหน่งนายทะเบียนจังหวัด

(๓) นายอำเภอ/ผู้อำนวยการเขต ดำรงตำแหน่งนายทะเบียนท้องที่

ผู้มีส่วนได้เสีย

ในการปฏิบัติหรือการดำเนินการตามกฎหมายทะเบียนชื่อบุคคลนั้น นอกจากนายทะเบียนจะมีอำนาจดำเนินการตามที่กฎหมายบัญญัติไว้แล้ว ผู้มีส่วนได้เสียซึ่งได้แก่บุคคลดังต่อไปนี้ สามารถดำเนินการได้ตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ คือ

(๑) ผู้จดทะเบียนหรือผู้มีรายการชื่อเป็นเจ้าของหนังสือสำคัญหรือผู้มีรายการชื่อเป็นเจ้าของหนังสืออนุญาตหรือผู้มีรายการชื่อเป็นเจ้าของหนังสือรับรองการจดทะเบียนนี้

(๒) คู่สมรส บุพการี ผู้สืบสันดาน ผู้รับบุตรบุญธรรม บุตรบุญธรรมหรือผู้ปกครองของบุคคลตาม (๑)

(๓) ผู้ซึ่งนายทะเบียนกลาง หรือนายทะเบียนจังหวัด หรือนายทะเบียนท้องที่เห็นว่ามีหรืออาจมีส่วนได้เสียเกี่ยวกับทะเบียนชื่อบุคคลนั้น ไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม

กรณีผู้มีส่วนได้เสียดังกล่าวมอบหมายเป็นหนังสือให้แก่บุคคลอื่นมายื่นคำร้องขอทำสำเนาและรับรองสำเนารายการในฐานข้อมูลทะเบียนชื่อบุคคล ให้นายทะเบียนกลาง หรือนายทะเบียนจังหวัด หรือนายทะเบียนท้องที่ตรวจสอบหนังสือมอบหมายรายการในฐานข้อมูลทะเบียนชื่อบุคคล และเอกสารทางราชการที่สามารถยืนยันตัวบุคคลของผู้มอบหมายและผู้รับมอบพร้อมบันทึกปากคำของผู้ที่ได้รับมอบหมายให้ปรากฏโดยชัดเจนว่าเป็นผู้ที่ได้รับมอบหมายจริงและไม่มีเจตนาทุจริต

การขอรับบริการ

(๑) ผู้ใดจะเปลี่ยนชื่อตัว ตั้งหรือเปลี่ยนหรือจำหน่ายชื่อรอง ตั้งชื่อสกุลหรือตั้งชื่อสกุลใหม่หรือเปลี่ยนชื่อสกุลหรือจำหน่ายชื่อสกุล ให้ยื่นคำขอตามแบบ ช.๑ ต่อนายทะเบียนท้องที่ ณ สำนักงานเขต หรือที่ว่าการอำเภอที่ตนมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน

(๒) ผู้มีส่วนได้เสียจะขอให้ออกใบแทนหนังสือสำคัญ ซึ่งชำรุดในสาระสำคัญหรือสูญหาย ได้แก่ หนังสือสำคัญแสดงการเปลี่ยนชื่อตัว การตั้งหรือเปลี่ยนชื่อรอง (ช.๒) หนังสือสำคัญแสดงการจดทะเบียนเปลี่ยนชื่อสกุล (ช.๕) ให้ยื่นคำขอตามแบบ ช.๑ ต่อนายทะเบียนท้องที่ ณ สำนักงานเขตหรือที่ว่าการอำเภอแห่งใดก็ได้

/(๓) ผู้มีส่วนได้

(๓) ผู้มีส่วนได้เสียจะขอคัดและรับรองสำเนารายการทะเบียนชื่อสกุลได้แก่ คำขอ (ช.๑) ทะเบียนชื่อสกุล (ช.๒/๑) ทะเบียนชื่อตัว ชื่อรอง (ช.๓/๑) ทะเบียนร่วมใช้ชื่อสกุล (ช.๔/๑) ทะเบียนเปลี่ยนชื่อสกุล (ช.๕/๑) ทะเบียนอนุญาตให้ร่วมใช้ชื่อสกุล (ช.๖/๑) ทะเบียนรับรองเป็นผู้มีสิทธิให้ผู้อื่นร่วมใช้ชื่อสกุล (ช.๗/๑) ทะเบียนรับรองการขอเปลี่ยนชื่อตัวของคนต่างด้าว (ช.๘/๑) และทะเบียนรับรองการขอจดทะเบียนชื่อสกุลของคนต่างด้าว (ช.๘/๑) ให้ยื่นคำขอตามแบบ ช.๑ ต่อนายทะเบียนกลาง หรือนายทะเบียนจังหวัด หรือนายทะเบียนท้องที่ ณ ส่วนการทะเบียนทั่วไป สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง หรือศาลากลางจังหวัดหรือสำนักงานเขต หรือที่ว่าการอำเภอ แห่งใดแห่งหนึ่งก็ได้

(๔) กรณีผู้เยาว์จะดำเนินการใด ๆ เกี่ยวกับทะเบียนชื่อบุคคลให้ บิดา มารดา หรือผู้แทนโดยชอบธรรมแล้วแต่กรณี เป็นผู้ยื่นคำขอแทน

(๕) กรณีผู้ต้องขังอยู่ในเรือนจำประสงค์จะดำเนินการเกี่ยวกับทะเบียนชื่อบุคคลของตนเองและไม่สามารถเดินทางไปดำเนินการได้นั้น สามารถมอบอำนาจให้บุคคลยื่นไปดำเนินการแทนได้ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา ๗๙๓ ประกอบพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๓๐ โดยให้เรือนจำแจ้งย้ายที่อยู่ของผู้ต้องขังดังกล่าวเข้าอยู่ในทะเบียนบ้านของเรือนจำแล้วมอบอำนาจให้เจ้าบ้านของเรือนจำไปดำเนินการแทน

(๖) ผู้ที่อยู่ในต่างประเทศมีความประสงค์จะดำเนินการใด ๆ เกี่ยวกับทะเบียนชื่อบุคคลและไม่สามารถเดินทางมาด้วยตนเองได้ สามารถทำหนังสือมอบอำนาจให้ผู้อยู่ในประเทศไทยดำเนินการแทนได้ โดยให้ผู้นั้นกรอกรายการและลายชื่อในคำขอตามแบบ ช.๑ และทำใบมอบอำนาจตามแบบที่กำหนด ซึ่งหากเป็นประเทศหรือเมืองที่มีสถานเอกอัครราชทูตหรือสถานกงสุลไทยตั้งอยู่ ให้พนักงานสถานทูตหรือสถานกงสุลที่ได้รับมอบอำนาจ ลงนามรับรองลายมือชื่อของผู้มอบอำนาจ แต่หากเป็นประเทศหรือเมืองที่ไม่มีสถานเอกอัครราชทูตหรือสถานกงสุลไทยตั้งอยู่ให้เจ้าพนักงานในตำบลปกครองหรือแมยีสเตรตหรือบุคคลอื่นซึ่งกฎหมายแห่งท้องถิ่นตั้งให้เป็นผู้มีอำนาจลงนามรับรองลายมือชื่อของผู้มอบอำนาจ และต้องมีใบสำคัญของรัฐบาลต่างประเทศที่เกี่ยวข้องแสดงว่าบุคคลนั้นเป็นผู้มีอำนาจกระทำได้เสร็จแล้วส่งเอกสารคำขอ ใบมอบอำนาจ และเอกสารที่เกี่ยวข้องให้ผู้รับมอบอำนาจในประเทศไทยไปดำเนินการยื่นคำขอแทน

อัตราค่าธรรมเนียม

ให้เรียกเก็บค่าธรรมเนียมเกี่ยวกับการจดทะเบียนชื่อบุคคล ดังต่อไปนี้

(๑) การออกหนังสือสำคัญแสดงการเปลี่ยนชื่อตัวหรือชื่อรอง ฉบับละ ๕๐ บาท

(๒) การออกหนังสือสำคัญแสดงการรับจดทะเบียนตั้งชื่อสกุล ฉบับละ ๑๐๐ บาท

(๓) การออกหนังสือสำคัญแสดงการรับจดทะเบียนเปลี่ยนชื่อสกุล

(ก) การเปลี่ยนชื่อสกุลเพราะเหตุสมรส

(๑) การเปลี่ยนครั้งแรกภายหลังการจดทะเบียนสมรส หรือเปลี่ยนเพราะการสมรสสิ้นสุดลง ไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียม

(๒) การเปลี่ยนครั้งต่อ ๆ ไป ฉบับละ ๕๐ บาท

(ข) การเปลี่ยนชื่อสกุลเพราะเหตุอื่น ฉบับละ ๑๐๐ บาท

(๔) การออกใบแทนหนังสือสำคัญตาม (๑) (๒) หรือ (๓) ฉบับละ ๒๕ บาท

(๕) คัดและรับรองสำเนาทะเบียนชื่อบุคคล ฉบับละ ๑๐ บาท

๑๐๐ ปี การขนานนามสกุลของคนไทย

ตอนที่ ๑๑

การใช้คำนำหน้านาม

คำนำหน้านามเดิม

เดิมนั้นพระองค์ท่านรัชกาลที่ ๖ ทรงพระราชปรารภถึงคำนำหน้านามเด็กว่าที่ใช้กันอยู่ในเวลานี้ต่าง ๆ นานา ทั้งไม่มีหลักเกณฑ์อันใดที่จะแสดงให้ผู้ที่ได้ยินได้ฟังทราบได้ว่ามีอายุเพียงใด กำเนิดในตระกูลชนนางหรือเป็นบุตรสามัญชน จึงได้ตราพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยคำนำนามเด็ก พ.ศ.๒๔๕๙ กำหนดให้เด็กผู้ที่มีอายุแต่ ๗ ปีลงมา หากเป็นบุตรของข้าราชการชั้นสัญญาบัตร ชายให้ใช้คำนำหน้านามว่า "นายน้อย" หญิงให้ใช้คำนำหน้านามว่า "นางน้อย" แต่หากเป็นบุตรสามัญชน ให้ใช้คำนำหน้านามว่า "เด็กชาย" หรือ "เด็กหญิง" แต่ต่อมาได้ทรงทราบใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาทว่ามีบุคคลบางจำพวกได้บังเกิดความเข้าใจผิดคิดเห็นไปต่าง ๆ นานา ส่วนผิดเพี้ยนไปจากความตั้งพระราชหฤทัยดี จึงให้ประกาศยกเลิกพระราชกฤษฎีกาดังกล่าวเสีย และต่อมาได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ถือเป็นระเบียบว่าเมื่อจะกล่าวถึงทหารหรือเด็กที่มีอายุแต่ ๑๕ ปีลงมา ให้ใช้ "เด็กชายชื่อนั้น ๆ" หรือ "เด็กหญิงชื่อนั้น ๆ" ตามพระราชนิยม ซึ่งได้ยึดถือและใช้มาจนถึงปัจจุบัน

คำนำหน้านามชาย

คำนำหน้านามของชายที่มีอายุตั้งแต่ ๑๕ ปีบริบูรณ์ขึ้นไปนั้นให้ใช้คำว่า "นาย" ตามประกาศพระราชบัญญัติให้ใช้คำนำหน้าชื่อชนต่าง ๆ ดังนี้

"มีพระราชบรมราชโองการ ให้ประกาศให้ทราบทั่วกันว่า คนในพระราชอาณาจักรมีใช่จีน มีใช่ฝรั่ง แขก ญวน พม่า มอญ ซึ่งมาแต่เมืองจีน เมืองฝรั่ง เมืองแขก เมืองญวน เมืองพม่า เมืองมอญ และมีใช่พระภิกษุสงฆ์ สามเณร ชี พ่อพราหมณ์ หลวงญวน หลวงจีน บาทหลวงฝรั่ง โต๊ะแขก รูชี แพทย์หมอ และครูอาจารย์สอนหนังสือที่เปิดเผยและข้าราชการที่มีชื่อตามบรรดาศักดิ์แต่หมื่นขึ้นไปถึงสมเด็จเจ้าพระยาและเจ้าพระยาก็ดี และยกเว้นแต่พระองค์เจ้า หม่อมเจ้า หม่อมราชวงศ์ และเจ้าประเทศราช และเจ้าซึ่งเป็นบุตรหลานพี่น้องของเจ้าประเทศราช ตลอดไปจนท้าวเพี้ยในเมืองลาว พระยาพระในเมืองเขมร ตลอดจนเจ๊ะในเมืองมลายู จำกังในพวกกะเหรี่ยงก็ดี แล้วขายสามัญทั้งปวง มีคำนำหน้าชื่ออยู่แต่สองอย่าง คือ นายอย่างหนึ่ง อ้ายอย่างหนึ่ง ตั้งแต่นายยามหุ้มแพรมหาดเล็กและนายเวรตำรวจ นายม้าจูง นายท้ายช้าง ลงไปจนตัวเลกหมู่ไพร่หลวงสามัญ มีใช่ไพร่หลวงมหาดไทย และนักโทษที่ไม่มีบรรดาศักดิ์ และขาดบรรดาศักดิ์ก็ดี ไพร่สมกำลังและลูกหมู่มีใช่ทาสมีใช่เชลยก็ดี มีคำนำชื่อว่านายทั้งหมด"

คำนำหน้านามสตรี (๑)

ตามพระราชกฤษฎีกาให้ใช้คำนำนามสตรี ที่ได้ประกาศเมื่อวันที่ ๑๒ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๔๖๐ กำหนดให้สตรีทั่วไปทุกชั้นบรรดาศักดิ์ ถ้าเป็นผู้ที่ยังไม่มีสามีให้ใช้คำนำหน้านามว่า "นางสาว" และหากมีสามีแล้วใช้คำนำหน้านามว่า "นาง" แต่ต่อมาได้มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงคำนำหน้านามสตรีทั่วไปใหม่ตามพระราชบัญญัติคำนำหน้านามหญิง พ.ศ.๒๔๕๙ ซึ่งกำหนดไว้ ดังนี้

(๑) หญิงซึ่งมีอายุ ๑๕ ปี บริบูรณ์ขึ้นไป และยังมิได้จดทะเบียนสมรสให้ใช้คำนำหน้านาม "นางสาว"

/(๒) หญิงซึ่งจด

(๒) หญิงซึ่งจดทะเบียนสมรสแล้ว จะใช้คำนำหน้านามว่า "นาง" หรือ "นางสาว" ได้ตามความสมัครใจ

(๓) หญิงซึ่งจดทะเบียนสมรสแล้ว หากต่อมาการสมรสสิ้นสุดลง จะใช้คำนำหน้านามว่า "นาง" หรือ "นางสาว" ได้ตามความสมัครใจ

คำนำหน้านามสตรี (๒)

การใช้คำนำหน้านามของสตรีผู้ที่อยู่ในราชตระกูล สตรีผู้ที่ได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์ และราชทินนาม และกรณีอื่นมีดังนี้

(๑) สตรีที่สามีมีบรรดาศักดิ์ชั้นพระยา ผู้นั้นจะได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์จุลจอมเกล้าฝ่ายใน ฤาไม่ได้รับพระราชทานภิดีให้ใช้คำนำหน้านามว่า "คุณหญิง"

(๒) สตรีผู้ที่ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์จุลจอมเกล้าฝ่ายใน แม้มิสามีที่มีบรรดาศักดิ์ต่ำกว่าชั้นพระยา ให้ใช้คำนำหน้านามว่า "คุณหญิง"

(๓) สตรีที่มีสามีมีบรรดาศักดิ์ชั้นเจ้าพระยา และเป็นผู้ได้รับพระราชทานเครื่องยศตั้งแล้วให้ใช้คำนำหน้านามว่า "ท่านผู้หญิง"

(๔) สตรีผู้ที่เนื่องในพระราชวงศ์ (คือหม่อมราชวงศ์และหม่อมหลวง) แม้ไม่มีสามีแล้ว ก็ยังให้คงใช้บรรดาศักดิ์นำหน้านามของตนได้ต่อไป เว้นแต่ผู้ที่ได้รับพระราชทานเครื่องยศตั้งเป็นท่านผู้หญิงแล้ว ให้ใช้คำนำหน้านามว่า "ท่านผู้หญิง"

(๕) สตรีผู้ที่ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ทุติยจุลจอมเกล้าวิเศษขึ้นไปให้ใช้คำนำหน้านามว่า "ท่านผู้หญิง"

(๖) สตรีผู้ที่ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ทุติยจุลจอมเกล้า ตติยจุลจอมเกล้า และจตุตถจุลจอมเกล้า ให้ใช้คำนำหน้าว่า "คุณหญิง"

(๗) สตรีที่ยังไม่มีสามี เมื่อได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์จุลจอมเกล้าชั้นจตุตถจุลจอมเกล้าขึ้นไป ให้ใช้คำนำหน้านามว่า "คุณ"

คำนำหน้านามของพระภิกษุสามเณร

พระภิกษุ สามเณร จะขอแก้ไขและใช้คำนำหน้านามได้เฉพาะในทะเบียนบ้านของวัดเท่านั้น หากยังไม่มีรายการชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านของวัดจะต้องดำเนินการแจ้งย้ายให้เรียบร้อยก่อน แล้วจึงขอแก้ไขและใช้คำนำหน้านามได้ ดังนี้

(๑) สามเณร ให้ใช้คำว่า "สามเณร" เป็นคำนำหน้านาม แล้วตามด้วยชื่อตัว ชื่อสกุล ของสามเณร

(๒) พระภิกษุที่ไม่เคยได้รับพระราชทานสมณศักดิ์ ให้ใช้คำว่า "พระ" เป็นคำนำหน้านามแล้วตามด้วยชื่อตัว ชื่อสกุล ของพระภิกษุ

(๓) พระภิกษุที่ได้รับพระราชทานสมณศักดิ์ ให้ใช้สมณศักดิ์ที่ได้รับพระราชทานแล้ววงเล็บชื่อตัว ชื่อสกุล ของพระภิกษุต่อท้ายสมณศักดิ์ที่ได้รับพระราชทาน

(๔) พระภิกษุที่สอบได้เปรียญธรรม ๓ ประโยคขึ้นไป ให้ใช้คำว่า "พระมหา" เป็นคำนำหน้านามแล้วตามด้วยชื่อตัว ชื่อสกุล ของพระภิกษุ

/คำนำหน้า..

๑๐๐ ปี การขนานนามสกุลของคนไทย
ตอนที่ ๑๒
ข้อมูลเกี่ยวกับทะเบียนชื่อบุคคล

พระราชบัญญัติชื่อบุคคล

กฎหมายขนานนามสกุลหรือต่อมาเรียกว่ากฎหมายชื่อบุคคลนั้นนับตั้งแต่ฉบับแรกที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๖ พระราชทานให้จนถึงฉบับใช้ปัจจุบันมีดังนี้

๑ พระราชบัญญัติขนานนามสกุล พระพุทธศักราช ๒๔๕๖
๑.๑ พระราชกำหนดขนานนามสกุล เพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๔๖๕
๑.๒ พระราชบัญญัติขนานนามสกุล ฉบับที่ ๒ พุทธศักราช ๒๔๗๐
๒ พระราชบัญญัติชื่อบุคคล พุทธศักราช ๒๔๘๔
๓ พระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ.๒๕๐๕
๓.๑ พระราชบัญญัติชื่อบุคคล (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๑๐
๓.๒ พระราชบัญญัติชื่อบุคคล (ฉบับที่ ๓) พ.ศ.๒๕๔๘

ชื่อตัว

โดยปกติแล้วเป็นชื่อที่ต้องมีตั้งแต่เกิด แต่ก็พบว่าผู้ที่มีสัญชาติไทยซึ่งมีรายการบุคคลในทะเบียนบ้าน บางไม่มีชื่อตัว ซึ่งบุคคลผู้นั้นจะต้องยื่นคำขอตั้งชื่อตัว ให้ถูกต้องตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กำหนดไว้ดังกล่าวแล้ว

ชื่อสกุล

เช่นเดียวกันเพราะจากการตรวจสอบข้อมูลในระบบฐานข้อมูลทะเบียนราษฎร พบว่าผู้มีสัญชาติไทยมีแต่ชื่อตัวไม่มีชื่อสกุล บุคคลผู้นั้นจะต้องยื่นคำร้องตั้งชื่อสกุลให้ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ และเงื่อนไขที่กำหนดไว้ดังกล่าวแล้ว และผู้ที่มีชื่อสกุลใช้อยู่แล้วสามารถเปลี่ยนชื่อสกุลได้ คือ การเปลี่ยนชื่อสกุลโดยการร่วมใช้ชื่อสกุล การเปลี่ยนชื่อสกุลโดยการสมรส การเปลี่ยนใช้ชื่อสกุลเมื่อการสมรสสิ้นสุดลง และการเปลี่ยนชื่อสกุลด้วยเหตุอื่น เช่น การเปลี่ยนใช้ชื่อสกุลของบุตรจากชื่อสกุลของบิดา ไปใช้ชื่อสกุลของมารดาหรืออาจใช้ชื่อสกุลมารดาไปใช้ชื่อสกุลของบิดา หรือกรณีบุตรบุญธรรมเปลี่ยนไปใช้ชื่อสกุลของผู้รับบุตรบุญธรรม เป็นต้น

การเปลี่ยนชื่อตัว ชื่อสกุล

ปัจจุบันการเปลี่ยนชื่อตัว ชื่อรองและชื่อสกุลนั้น จะเปลี่ยนกี่ครั้งก็ได้ เพราะไม่มีบทบัญญัติกฎหมายกำหนดห้ามไว้ประกอบกับความเชื่อถือในด้านโหราศาสตร์และความเป็นศิริมงคล จึงมีผู้ยื่นคำขอเปลี่ยนชื่อตัว และชื่อสกุลเป็นจำนวนมาก และบางคนก็เปลี่ยนหลายครั้งตามความเชื่อต่อโหราจารย์ แต่ละท่านที่แนะนำ ซึ่งเป็นผลดีในด้านสิทธิและเสรีภาพ แต่ในอีกด้านหนึ่งการไม่มีข้อจำกัดจำนวนครั้งในการเปลี่ยนก็เป็นช่องทางให้ผู้ที่มีเจตนาทุจริตใช้ช่องทางดังกล่าวแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ เป็นเหตุให้ผู้สุจริตเสียหายเป็นจำนวนไม่น้อยเช่นเดียวกัน ดังนั้น นายทะเบียนท้องที่จึงควรใช้ดุลยพินิจในการอนุญาตให้เปลี่ยนชื่อตัว ชื่อรองและชื่อสกุลด้วยความรัดกุมและรอบคอบ เพื่อป้องกันผู้ทุจริตใช้ช่องว่างให้เป็นประโยชน์ต่อตนเอง

/คำหรือความ...

คำหรือความหมายหยาบคาย

ชื่อตัว ชื่อรองและชื่อสกุลที่ตั้งนั้นจะต้องเป็นอักษรไทยและไม่มีคำหรือความหมายหยาบคาย โดยพิจารณาความหมายหรือคำแปลที่กำหนดไว้ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานหรือฉบับอื่น หรือที่หน่วยราชการกำหนดความหมายไว้ รวมทั้งการนิยมของผู้ที่เคร่งหรือต่อศาสนาบางศาสนา เช่น คนไทยมุสลิมขอตั้งหรือเปลี่ยนชื่อรอง หรือชื่อสกุลไม่เป็นภาษาไทย หากสามารถยืนยันความหมายหรือคำแปลได้ หรือหากมีความจำเป็นเพื่อรักษาสิทธิอันควรมีควรได้ทั้งทางด้านต่างประเทศและประเทศไทย นายทะเบียนท้องที่สามารถใช้ดุลยพินิจได้ตามความจำเป็น

การใช้ชื่อสกุลของภรรยาและบุตร

เป็นกรณีที่ชายซึ่งได้สมรสแล้วและมีบุตร ต่อมาชายผู้นั้นได้ขอตั้งชื่อสกุลใหม่หรือขอร่วมใช้ชื่อสกุลกับบุคคลอื่น เช่นนี้ ภรรยาและบุตรมีสิทธิขอแก้ไขใช้ชื่อสกุลของสามีหรือบิดาที่ได้ตั้งชื่อสกุลใหม่หรือได้รับอนุญาตให้ร่วมใช้ชื่อสกุลนั้นได้ทันที ตามพระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ.๒๕๐๕ มาตรา ๑๓ และประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๕๖๓ โดยไม่ต้องขอร่วมใช้ชื่อสกุลดังกล่าวอีก

กรณีคนต่างด้าว

คนต่างด้าวสามารถดำเนินการเกี่ยวกับทะเบียนชื่อบุคคลได้ ซึ่งเป็นเฉพาะกรณีการขอเปลี่ยนชื่อตัว และขอจดทะเบียนตั้งชื่อสกุล เพื่อนำไปใช้เป็นหลักฐานประกอบการขอแปลงสัญชาติหรือขอกลับคืนถิ่นคืนสัญชาติไทย โดยยื่นคำขอต่อนายทะเบียนท้องที่ ณ สำนักงานเขตหรือที่ว่าการอำเภอที่ตนมีชื่ออยู่ในหลักฐานตามที่ทางราชการกำหนด และเมื่อนายทะเบียนท้องที่เห็นว่าถูกต้อง ให้สั่งในคำขอโดยมีเงื่อนไขว่าอนุญาตต่อเมื่อได้รับการแปลงสัญชาติหรือได้กลับคืนสัญชาติไทยแล้ว

การทำข้อตกลงของคู่สมรส

ตามที่พระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ.๒๕๐๕ มาตรา ๑๒ กำหนดให้การใช้ชื่อสกุลของคู่สมรสเป็นไปตามที่ตกลงกันนั้น เพื่อเป็นการคำนวยความสะดวกของคู่สมรสในการใช้ชื่อสกุลให้ดำเนินการดังนี้

(๑) ในขณะจดทะเบียนสมรสให้คู่สมรสตกลงกันและบันทึกไว้ในทะเบียนสมรส (คร.๒)

(๒) ในระหว่างสมรส หากคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะขอเปลี่ยนแปลงข้อตกลงในการใช้ชื่อสกุล ให้ทำเป็นหนังสือข้อตกลงมีข้อความระบุให้ชัดเจนว่าคู่สมรสฝ่ายใดมีความประสงค์จะใช้ชื่อสกุลอะไร พร้อมลงลายมือชื่อและพยานลงลายมือชื่อรับรอง ๒ คน หรือคู่สมรสจะยื่นคำร้องขอบันทึกเปลี่ยนแปลงไว้ท้ายทะเบียนสมรส (คร.๒)ก็ได้

(๓) กรณีเป็นการจดทะเบียนสมรสในต่างประเทศ ณ สถานเอกอัครราชทูตหรือสถานกงสุลไทยให้ดำเนินการตามข้อ ๑ หรือ ๒ แล้วแต่กรณี แต่หากเป็นการทำหนังสือข้อตกลงจะต้องให้เจ้าหน้าที่ประจำสถานเอกอัครราชทูตหรือสถานกงสุลไทย ลงลายมือชื่อรับรองด้วย

/(๔) กรณีเป็น...

(๔) กรณีเป็นการจดทะเบียนสมรสในต่างประเทศตามกฎหมายของประเทศนั้นหากคู่สมรสได้ตกลงกันและบันทึกข้อตกลงการใช้ชื่อสกุลไว้แล้วก็ให้แปลเป็นภาษาไทยมีคำรับรองถูกต้องก็สามารถใช้เป็นหลักฐานประกอบการขอแก้ไขได้ แต่หากยังไม่มีข้อตกลงกันไว้ ต้องทำเป็นหนังสือข้อตกลงตามข้อ ๒ และข้อ ๓